Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

Серало

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ШОАТТА, 23 ИЮЛЬ, 1988 ШУ. ★ № 88 (7591). ★ Мах 3 кеп.

РЕСПУБЛИКА ПАРТИЙНИ АКТИВА СОБРАНИ

Селхан, 22 июле Грозне В. И. Ленина цIерагIча культура ЦIагIа хилар Нохч-ГIалгIай областной партийни организацеи республика общественноста викалийи актива собрани. Цига дакъалоацаш бар КПСС обкома членаши, членалла кандидаташи, парте обкома ревизионни комиссе членаш, КПСС горкомий, райкомий хьалхара секретараши, пропагандан агитацеи отделий заведующеш, городскойи районнии халкъа депутатий Советий исполкомий председателаш, республика, городий, районни халкъа тIахьожама комитетий кулгалхой, министерствай, ведомствай, профсоюзнии комсомольскии органий кулгалхой.

«Грозне хиннача митингашка нийсденнача цхьацца долча негативни гIулакхех» хоам беш доклад йир КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара **В. К. Фотеева.**

Пренешка къамаьлаш дир **В. М. Шамардина** — Грозненски горисполкома председатела; **А.-Х Хусаинова** — Веденски района Орджоникидзе цIерагIча колхоза председатела; **А. А. Опрышкос** — «Промавтоматика» яхача Iилман-производственни объединене генеральни директора; **А. А. Мякиева** — КПСС Назрановски райкома хьалхарча секретара; **Г. Х. Эльмурзаева** — Гудермесски районни исполнительни комитета председатела; **А. И. Бураковa** — Старогрозненски УБР бурувдеттачо, КПСС XIX Ерригсоюзни конференце делегата; **П. П. Чернышева** — НГIАССР чухьарча гIулакхий министра; **И. У. Исраилова**—Л. Н. Толстоя цIерагIча паччахьалкхéн университета проректора; **Г. Т. Самсоненкос** — «Мединструмент» яхача Гудермесски завода слесара; **С. Н. Хаджиева** — Iалам лорадара республикански паччахьалкхен комитета председателa; **И. А. Межакова** — Нохч-ГIалгIай АССР паччахьалкхен кхерамзлен Комитета председателa; **М. А. Мамаева** — тIемен къахьегамеи республикански Совета председателa заместителa; **И. А. Сапронова** — пенсионера.

Дийцача дешах йоаггIаш йола резолюци тIаийцар актива. Собране балха юкъе дакъалоацаш хилар КПСС ЦК организационно - партийни балха Отдела инструктор **Е. С. Савченко.**

Актива собране тIаийца резолюци кепатохаргья.

ОРБИТЕ ВIАШАГIХОТТАР

ТАСС ХОАМ

1988 шера 21 июле московски ханах 2 сахьати 34 минути яьлча лехкаш йолча «Мир» яхача комплексаца вIашагIхеттар «Прогресс-17» яха мухь кхухьа кема.

Цар вIаши лахар, гаргагIортар, дIатIадахар, вIашагIхоттар кхоачашдир бортовой автоматика новкъосталца. Уж процессаш хилар полета управлене Центро лаьттарча командно-измерительни комплексаца, хIаьта иштта космонавташца Титовцен Манаровцен цхьана тIаьхьожам а лоаттабеш.

«Прогресс-37» яха кема комплексах дIаеттар «Квант» модула оагIонгахьара. Орбита тIа даьккхад станце вIашагIтехача двигательни установкана эша доагор, продукташ. хий, оборудованн, аппаратура, хIаьта иштта почта а.

Телеметрически информаце даннеегIеи экипажа докладегIеи, лехкаш йолча «Мир» яхача комплекса бортовой системаш лэрттIа болх беш я.

Владимир Титови Муса Манарови могаш-маьрша ба.

ЦаIдола политди

Самардийнахьа республике хиннача цаI долча политден тема яр «XIX Ерригсоюзни партконференце решенешка хьежжа долча республика къахьегамхой декхарех» яхаш.

Къахьегама коллективашка, нах бахача моттиге къамаьлаш дир КПСС обкома докладчикаша — бехктохкамеча партийни, советски, профсоюзни, комсомольски болхлоша ,парте горкомийи райкомийи лекторашa.

Беседаш еча хана керттера теркам тIабахийтар XIX Ерригсоюзни партконференце решенеш дувцилге йоаццаш кхоачашъяра долча гIулакхашта. Республике экономика тоаеш я, из эргайоаккх наьха керттера хьашташ кхы а диззагIа кхоачашде лерхIаш. Предприятешка, колхозашка, совхозашка юкъекхухь къахьегам вIаштIехьбаккхарен цох доагIар далареи прогрессивни формаш.

Боахам лелабара кердача механизма таронех пайда эцаш, вIашагIкхийттача белгалдаькхар рынок тайп-тайпарча товарашцен деча гIулакхащцен хьалийза езаш, халкъа эша товараш дукхагIа арахецара массанахьа болх бе безаш хилар. Эггара хьалха баха нах массанахьа а кхачанца дикагIа Iалашбе беза. Цунга бода бокъонца бола никъ ба дезалеи арендийнин подрядаш, кооперативни болам дегIабоалабар.

Вахара ерригача оагIонашта демократизаци яр, гласность дегIайоалаяр партконференце принципиальни дIадийхар да. Предприятей, колхозий, совхозий кулгалхой, къахьегама коллективай советий декхар да наьха сакхетам, паччахьалкхен юкъара проблемаш кхоачашъеча цар бола лоархIам ма могга лакхбар.

Яхьа дневник

ЛаьрхIар кхоачашду

ЦаIи ахи шу да СССР 60 шу дизара цIерагIча Грозненски «Оргтехника» яхача производственни объединене Госприемка юкъейоалаяь, хIаьта самофинансировaнеи йиззача хозрасчетен кердача системагIа къахьегаш я из ер шу доладелча денз. Вай республикерча производственни объединенешта юкъе яьржача яхье хьалхара моттиг дIа ца хецаш хьайоагIа из. Шоай потребителашта поставкаш яра договорни декхараш хIара бетта толаме кхоачашду объединене машинашъераша. Цар ерригa арахецача продукцех 96 процент яр цкъа дIаелча юха ца ерзаеш дIайохийтарех я.

Пятилетка кхоалагIа шу доладелча денз цар планал совгIа арахийцай 420 эзар гаргга сома маьха товарни продукци, заданел совгIа маьхалъяьккхай 520 эзар гаргга сом мах бола тайп-тайпара продукци. Къахьегама овсарле лакхъяра декхараш дикка тIехкхоачашдаьд цар. ИоагIачул дукхагIа продукци маьхалъяьккхарах, бедал, металл, электроэнерги, кхыйола материалаш кхоярах, арахецача продукцега дIабода мах лохабарах планал совгIа укх шера цхьа миллиони 49 эзари сома пайда баьб объединене коллективо.

Уж производственни хьокхамаш хьакхолларашта юкъе къаьстта дика болх а беш, яхье хьалха латт Хмыров Анатоле кулгалдеча йиълагIча цеха, Шенбелов Виктори Ведмецкий Михаили керте латтача участкай коллективаш. ХIаьта объединене болхлошта юкъе эггара дикагIбола производственникаш лоархIаш ба коммунистически къахьегама ударникаш сварщик Попов Виктор, слесарь Вовченко Ефим, электросварщик Лемещенко Анатолий, кхы дукха бараш а. Цар хIара сменагIа нормаш 130 — 140 процент кхоачашъю.

* * *

Вай республикерча мехкдаьттахошта юкъе яьржача социалистически яхье хадданза хьалхалаттачарех цаI я «Октябрьнефть» НГДУ коллектив. Дерригача технико - экономически хьокхамий ворхI бетта задани, графикал пхи ди хьалха а яьнна, кхоачашъеш хьайоагIа из. Ер шу доладелча денз паччахьалкхен планал совгIа НГДУ мехкдаьттахоша даьккхад шийтта эзар тонн гаргга «Iаьржа дошуви» 37 миллион кубически метр гази. Къахьегама овсарле лакхъяра ах шера план 31 процент тIехкхоачашъяьй. Духхьал из лакхъяра чотагIа даьккхад цар заданел тIех дола мехкдаьттен гази. Шоай потребителашта поставкаш яра дола договорни декхараш а хIара бетта толаме кхоачашдеш хьабоагIа уж.

Къаьстта дика болх а беш, НГДУ цехашта юкъе даим хьалха латташ я Григорьян Валерий Шамавонавича кулгалдеча шюллагIча цеха коллектив. Эггара дукхагIа планал совгIа мехкдаьтта даьккхарех я из.

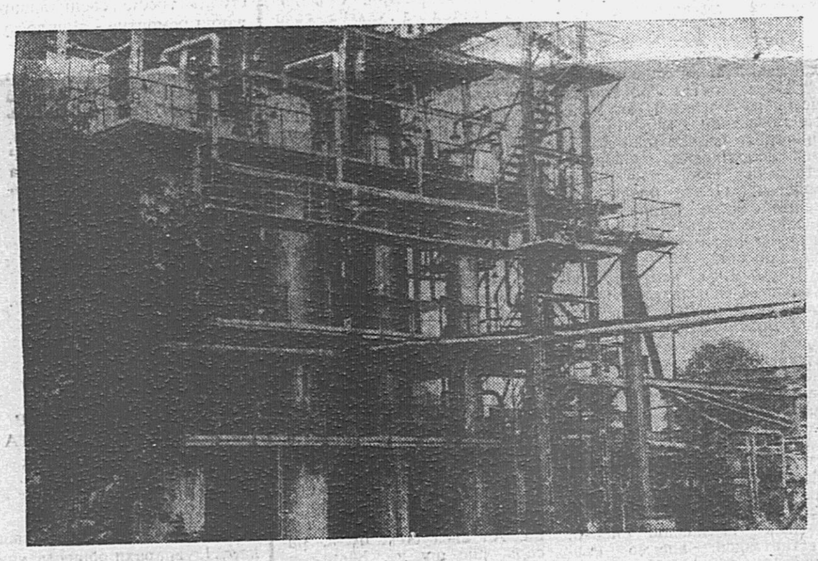

Дукха ха йоаццаш чакхъяьннача XIX-ча Ерригсоюзни партийни конференцена сийленца накъабахара къахьегама вахте эттача А. Шерипова цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода А. Соловьев керте латтача производства коллективо хьннар кхо ца деш къахьийгар. ХIаьта а ах шера планех лоархIаянзар из. Цу производствана чуйоагIача установкашта юкъе къаьстта белгалъяьннарех я комсомолец Егин Михаил керте латта литейни крепитела установка коллектив. Установка операторашa цхьа процент совгIа тIехкхоачашъяьй дерригача технико-экономически хьокхамегIа йола квартальни план.

— Юххьанца геттара хала хьал эттар тха производстве ер шу долалуча хана. Кхоачашйинзар продукци маьхалъяьккхара, поставкаш яра, договорни декхараш кхоачашдара хьалхарча шин бетта план. Тха бехкагIа а дацар из, кийчъяь продукци дIаяхьийта вагонаш ца хилар бахьан долаш дар. Продукци ков хьалдизза латтар. Март бетта денз гIулакх тоадала доладелар, бакъда цу шин бетта нийсдалийта тIехьдисар дIадаккха аьттув а ца боалаш, ах шера планагIа яккха йоагIа продукци маьхалйоаккхаяланзар тхога. ХIаьта хьагучогIа, ворхI бетта итогегIа нийсдала дезаш да хьалаш, — яхаш дувц производства кулгалхочун заместителa Аушев Бахьаудина.

Установка агрегаташа, узлаша, царна доалдеча операторашa беча балхага хьожаш чакхдовл тхо. Кадай болх беш, хан-ханнахьа приборий показанеш дIаязъеш, цунца цхьана ерригача агрегаташта профилактика еш хьувз къона оператор Асварова Наталья. Август бетта пхи шу дуз СПТУ-2 йисте а яьккха из укхаза балха ена. Цу хана денз къонача лезгинкана хьехар деш, балха къайленаш дIайовзийташ хьабаьхкаб производства ветеранаш, коммунисташ эрсе Золотухин Михаил Дмитриевичи украинка Головатая Любовь Федоровнаи.

Цу коллективе болх беш ба тоъал вайнаьха викалаш а. Наха сий деш, лоархIаш саг я бригадир Магомадова Разет. Сарханова Зинас, Эдиева Амината, Гизуева Рамисас, Разета бригадерча кхыча болхлошца хIара дийнахьа ялх эзар совгIа шуша РС-2 яха растворитель кийчъю, дийнахьара норма 15—20 процент тIехкхоачаш а еш. Производстве къахьегача 30 гаргга йолча бригадана юкъе толашъярех цаI лоархIаш я из коллектив.

Р. АУШЕВ,

СУРТАШ ТIА: 1. Хьалхалатта къона оператор Н. Асварова; 2. бригадир Р. Магомадован (аьрдехьаръяр), оператор З. Сарханован; 3. Литейни крепитель кийчъю установка.

Автора сурташ.

ХЬУВКЪАМ-88

ХАЛОНАШ ЯЛЕ А АТТА ДОАЦАЧА ХЬАЛАШКА

РЕПОРТАЖ

ТIеххьарча хана каст-каста догIаш делх республике. Ялат сиха чуэцара чIоагIа новкъарло а ю цар. Цхьабакъда, тахан Iийрийна денз сийрда хьеж малх. Цунна гIадбаха тIатеIIа ка бола ялат чуэцаш боахк Малгобекски района «Кавказ» совхоза къахьегамхой.

Моажа форд санна теркаш латтача кхай тIара ялат чуэцаш бархI комбайн я. Царна хьалха йоагIар «Дон-1500» яхар я. КхоалагIа йоагIача комбайна кабина тIа цIе байракхилг я, лаьгIо хьекхача михо шершаеш.

— «Колос», «Нива» яха комбайнаш лелеаршта юкъе яьржача яхье котало яьккха Чаплыгин Николай ва цу тIа вагIар, — йоах совхоза парткома секретара, кIи-марс чакхбаккхара лаьрххIа вIашагIъеллача комплекса юкъейоагIача яхьа итог ярах бехктокхаме йолча звенона кулгалдеш волча А. Герасименкос. — Чаплыгина хIанзле 250 тонн гаргга ялат аьрдад. Вешта кIи-марса балхаш дIадоладаьча денз эгара дукхагIа ялат — 380 тонн совгIа — Дзесов Валере чуйийцад. «Дон-1500» комбайн лелаеш ва из.

Цунах къаьстта а дувца доагIа. «Кавказ» совхоз а йоацаш, колхоз хиннача хана денз цу боахаме болх беш хьавоагIа из. Цо кара ца ерзаеш нагахьа професси йисаяц. Цунна хов цхьатарра дика комбайн, моллагIа трактор, автомашина лелае, сварщика, электрика, медника, аккумуляторщика балхаш де, телевизораш, холодильникаш, радиоприемникаш, кхы тайпа электроаппаратура тоае. Цудухьа кхай тIара цIавеча а витац из цкъаза лоалахоша телевизор е холодильник тоае, яхаш. КIаьдвалар фуд ца ховча цо, цар дехараш кхоачашдара шийна могар а ду. Иштта вувц из цунца цхьана болх бечар, совхоза кулгалхоша. Динка механизатор, тIадилла моллагIа гIулакх толаме кхоачашдеш воландаь, боахаме эггара хьалха ена «Дон-1500» яха комбайн цунна елар. Шийх бенна тешам боабац цо. Укх щера кIи-марса балхаш доладеннача хана денз цул дукхагIа ялат чуйица саг районе а вац. ХIаьта районе яьржача социалистически яхье шоллагIен кхоалагIен моттигаш цу боахамерча комбайнераша Чаплыгин Николая, Тришин Василе дIалоац.

Иштта хьаьнала къахьегаш хьабоагIа цу боахама кхай тIара хьатта ялат дIакхухьаш бола шофераш Барханоев Руслан, Темченко Николай, Бекетов Иван, кхыбараш.

Ка бола ялат 1836 гектара тIа да совхозе. Цунах хIанзле ах чуйийцад. ХIаьта кIи-марса балхаш шийтта дийнахьа чакхдаха лаьрхIадар укхаза.

— ПланагIа оттаьльча хана ялат чуйица даккха тха вIаштIехьдоале тамаш я. — дувц совхоза кулгалхоша.— Кхы а кIира эшаргда, Балхаш шийй ханнахьа чакхдахара новкъарло о, цкъа-дале, каст-каста хулача йоачаша, шозлагIа-дале, 80 процент хургдола ялат михон догIон лаьтта дужадаьндаь. ХIаьта из ма хулла цIенагIа чуэца гIерташ, жаткай урсаш лаьтта ма могга гаргагIа IотIадахийта, шоай агрегаташ шорттига лелаю механизатораша. Уж сихагIа яхийтача ах ялат чу ца эцаш доврга. Из де пурам лац подрядагIа ялат кхедаьча наха а. Шоай кхашка кIи-марса балхаш мишта ду хьожаш хул уж хадданза. ХIаьта а тхо раьза долаш ба хьувкъам. План 20 центнер йолаш, хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 24 центнер йоал.

Ала хIама дац. Бакълув кулгалхой. Хала да лаьтта Iодижа ялат чуэца. ХIаьта а шоашта могар ду механизатораша, шофераша, кхыча наха кIи-марса балхаш ма хулла сихагIа де гIерташ. Са тессача денз боад къовлабаллацца къахьег цар. Еха техника цу сахьате тоаю Попов Владимир керте латтача инженерни службо. Декхараш дика кхоачашде йиш хулийт цунна хьалххе а мел эша запасной оатхалаш Iалашъяь хиларо.

Доагор кхоачаденнача комбайна, машина из чудотта кийча йолаш «заправщик» латт кхай йисте хадданза. ЦIи йоаяра мел эшар долаш машина а я.

Совхоза керттерча хьатта хадданза хьатIаух ялатах етта машинаш. Цар хьатIаденар цIендеш, докъадеш дукха тайп-тайпара машинаш, нах ба.

Мукх, кIа докъадеш йолча машина машиниста Т. Залинова, ялат цIендеш боахкача Газгиреевгiар Беслана, Маккас. Хадишата дечоа геттара раьза я хьатта заведующи Еремеева Зинаида.

Ялат йоачаех лорадара а кийчо яьй. ДогIа делха доладелча, ялата тIа тесса полиэтиленови пленка я.

Иштта ялат ма хулла сихагIа, цIенагIа чуэцара, чуденар лорадара шоай беррига теркам тIабахийта къахьегаш я цу боахама коллектив.

М. ХАМАТХАНОВ.

АТТА ДОАЦАЧА ХЬАЛАШКА

Сигале къайлайоаккхаш латт Iаьржача морхаша. «Тахан а догIа хила мег», яхаш урагIхьеж «Назрановский» совхоза парткома секретарь Мислауров Увайс.

Халача хьалашка чуэцаш латт боахаме мукх. Хаоттамо дика «къахьийгад» кхашка. Из цхьа духьале я. ШоллагIйола духьале — гувнаш. Ачалкхе Iочуотталехьа дIадолалу уж. Уккхаза 60 гектар мукх дIабийнаб назрановцаша. ВIалла уж кхаш бIаргa ца дайначоа духьалъоттаргда уккхазара сурт.

ДIабийна мукх дагестански фух ба. Цун ка биткъа ба. Михаи догIан хала дац из лаьтта божабе.

ВорхI агрегат араяьккхай кхай тIа. Ялат чуэцар я Местоев Абукара кулгалдеш йола мехотряд.

Iодежа улла ялат ма хулла дикагIа чуэцара тIаберзабаьб комбайнераша шоай болх. Цу балха уж тIахьехаш да кхай тIа латтача вагончиках хьалтеха доаллача улга тIара йоазув а. Из дара стеблеподъемникаш оттаийр комбайнаш тIа. Бакъда, царех а хайра пайда балац. Мангал лаьттах чухувш. Цхьа комбайн еха араяьннай кхай тIара. Пайда балац цкъа комбайнаца, тIаккха «Немкаца» хьокхаш хилча а. Селлар чIоагIа Iодижад ялат. Цхьацца нахьа вIалла комбайна мангала дитт хьокхадаланза кIаьдаш ухк. БIаргаго йиш я бункер чура Iолийгача фийгий лер а. Иштта дукха дадийтад канаш а.

Дукха хьацар доаккх комбайнераша мукх дIабийнача кхай тIа. Мел дика уж хьакха хьажарах нийсса лаьттанга кхоачаш хьахьокхалац из комбайнерашка. Лоха я балха темпаш а, Цкъа ялат хьокхаш хьалхашка йолх комбайнаш, тIаккха тIехьашка йоагIа. Iодежа улла ялат цIендаь хьаэца гIерташ цхьан метте латташ дика ха йоаккх. Иохаш йола комбайнаш тоае хьийха шиъ слесарь ва кхай тIа. Цул совгIа, мехотряда кулгалхо ше а лел комбайнашта тIехьа, ехар тоае гIо-новкъостал деш. Новкъарле ю комбайнашта кхай тIа ялат дIадувча хана ахкийтача аьшкасаьргаша, аьшкаша, кхычар. Уж-м укх шера хьайна яц. Дуккача хана денз цхьанне из гIулакх теркал ца дар бахьан долаш да. Оахамаш деча, ялат дIадувча хана цу гIулакха терко ца йича даргдац. ХIана аьлча, цIена кха — цIена чуэца ялат, ца йоха техника. Из-м шоаш а кхетаде дезар кхай тIа массаза къахьегараша.

— Оатхалаш ца тоъаш хилар чIоагIа хала да, — леткъ парткома секретарь. — Лоалахарча Къулбаседа ХIирийчен боахамашка уж кора ца йоагIаре фу дергдар хац. Хаоттамгара ялат хьадаккхар — тха керттера декхар. ХIаьта укх моча хана цхьа агрегат балха юкъера яьлча а Iаткъаш хул.

ВIаштIехьдаьхача социалистически яхьа хьалаша белгалдоах укх шера ялат чуэцара болх хала болга, дукха новкъарленаш хилар. Цудухьа сезонагIа 150 гектар хьекхачуйна мара лац 500 сом преми. Нагахьа санна моллагIча комбайнерага цхьа гIалат гучадоале (ялат доадеш, цIена ца хьокхаш) яхьа юкъера аравоал из, кхыметтел, цо цу боарамал лаккхагIа ялат хьокхе а. 50 сом преми хьожаю 10 гектар дийнахьа хьекхачоа. Таханарча темпашца цу боарамга кхоачаш саг вац.

Ялат чуэца араяьхай «Беларусаш». Доагора лимиташ лоха хиларца дувзаденнад из. Шоай декхарех лоархIабу механизатораш, бе безача балха боарам машинашта бар санна бале а.

Хьадаьккха ча фермашка дIаозаш латт. Цхьайтта мажар араяьккхай из болх бе.

— Iай дукха ха а доагар а доаду кхай тIара доакъар фермашка дIаозаш. Цудухьа хIанзлехьа из ферма тIаоза чIоагIо яьй оаха, — дувц Мислаурова.

Массехк комбайнер белгалваьннав укхаза къахьегаш. Ужаш ба А. Бабхоев, Т. Торшхоев, Х. Ажигов.

А. МИКАИЛОВ.

Партгруппашка отчеташ хоржамаш

ВЛИЯНИ ХОАЛУШ Я

Иоккха яц Назрановски районерча «Коопзаготпрома» партгруппа — 5 коммунист. ХIаьта а цо кхоачашдеча декхарашка а укх деношка хиннача шоай отчетно-хоржамий собране коммунисташа йийцача проблемашка а ладийгIача кхетадеш дар — коллективе цун дикка влияни йолга.

Дукха дувцанзар цига отчетни доклад яьча групорго Кантышев Руслана шоай производственни гIулакхех а кхыйолча шоай социальни эргалонех а лаьца. Цо теркам тIабахийтар перестройкага хьежжа шерра шоашта хувцамаш ца дулуш хилара бахьанашта, кхыдолча кхоачамбоацарашта. Иштта критически чулоацам болаш дар пренеех даь къамаьлаш а.

— ХIара шера района совхозашца договораш ю вай царгара баьцадаараш хьайдергдолаш, — йоахар товароведа Хамхоев Башира. — Бакъда, ерригаш а каьхата тIа юс уж. Кхедац совхозашка вайна а наха а эша баьцадаараш. ТIаккха сендухьа лелаю вай цу договорашцара формализм? Вай воаш а тесса дитад из дош. Сона дагадагIац вай собране из дийца а цох цIенхаштта выводаш яь а.

Цу гIулакхо дукха хало, зе ду кооператорашта. ХIана аьлча, совхозашка кхедац, яхаш, баьцадаараш доацаш йита йиш мичай район. Гаьнна дIа а ухаш, транспорт хехкаш зенаш а деш хьатIакхухь цар бахача наха эша хохаш, саьмарсаькх, нарсаш, харбазаш, пасташ, кхыдола баьцадаараш, сом. Юххера а нийдархоша дIателa безаш хул гаьнара хьаярах царна IотIабетталу мах. Ахкан йIовхалах гаьнара хьаена уж шоаш а хул мошал яйна. Дикал йов цар.

— Хов сона, — йоахар Башира, — вай низагIа совхозашка уж хьалкхедайта йиш йоацалга. — ХIаьта а вай партгруппа дIатохаелча, цо цу хьакъехьа ший дош лакхехьарча органашка дIахазийтача цхьа хIама хила мегар цох.

— Дикка пайда лу вайна кхаьнхийи цIокаши хьанйеш йолча складо, — аьлар цига болх беча А.-Х. Дидигова.— ДIадахача ах шера 9149 сом маьха из бийдал хьачуйцай цига — планал 1549 сом дукхагIа. Из хьачутелача бахача наха а совхозашта а дика пайда хул цох. Бакъда, цига болх беча наьха хьалаш эргадаха, царна фу эш хьажара тIера дац вай. Бахача наьха цIеношта юккъе улл уж цIокаш а кхаькхий а оаха маьлхе докъаду ков. Ди дIохделча цу коа лела-м хац сона, юхе гIолла тIехвоалачо а мерий тIа йовлакх дехк цигара йоагIача аммиака хьажах. Мел дийцад кхычахьа склад ергья яхаш. ХIама хулаш дац. Из а вай мелал я. ЦаI хьалха ца ваьлча, оарцагI ца ваьлча хьахилац из санна дола хIама. Кхы вIалла хIама деце, Iалама фо бIехьде а бокъо мичай вай.

«Коопзаготпрома» директора А. Цороева ший къамаьл хетадир хьун сомах пайда эцара.

— ХIара шера дукха хьун кхораш, хьачаш, Iажаш, хьамискаш, кхыбола дукха акха сом бов вай хьунашка, — йоахар цо. — Укх шера денз наха цох пайда хургбола хIама де хьожаш да тхо. Iаьлий-Юрта а СурхотIа а хьун йистошка хьалъеш латт сом бокъабергбола кхоалленаш. Иштта кийчъеш лат дарбан баьцаш Iалашъю моттигаш а.

Лоацца аьлча, ший декхараш довзаш а перестройка юкъе ший моттиг лерттIа лелае гIерташ а я партгруппа. Гуш ба коммунисташ шоай перспективаш а таронаш а.

Дика чакхдаькхад коллективо дIадаха ах шу а. Тха Iалашдара план 216 процент кхоачашъяьй. Дулх 1260 центнер нийцад, планагIа 850 центнер мара доацача, шура — 553 центнер (план 420), баьцадаараш 30,6 тонн (уж хIанз мара Iалашде доладьдац).

Керда группорг хержар коммунисташа — А.-Х. Дидигов.

М. КАРАЕВ.

ІАЛАМ ЛОРАДАР–МАССАНЕ ДЕКХАР

ДУВЦАР ГУДЕРМЕССКИ БИОХИМИЧЕСКИ ЗАВОДАХ ДА

Дуккхаза а моттигерча кепайоазон тIа дийца а телевизионни трансляцеш хинна а йоллаше, Гудермесски биохимически заводах дIахо а дискуссеш ю Нохч-ГIалгIайчен городашкен юрташкен, хIаьта Грозне хIара кIирагIа цIаьхха хьахул митингаш. ХIанз вай республике ва СССР медицинскии микробиологическии промышленноста министра заместитель В. Ф. Романенко, СССР Iилмай Академе член-корреспондент, генетикан промышленни микроорганизмай селекцеи ВНИИ директор В. Г. Дебабов, КПСС ЦК бехкто кхаме болхлой В. С. Савнинов, Е. С. Савченко.

Уж массехказза вIашагI кхийтта хиннаб республика городнийн юртийн бахархошца, партийни активаца. Цхьа беседа хиннай пресса, радио, телевидене викалашца. Лохехьа кепатох Гудермессе хьалъеча предприяте экологически аспектех лаьца беседа хиннача хана журналисташа тIиннача хаттарашта жоп луш даь къамаьл.

— Фуй Гудермесски биохимзаводе арахеца лерхIа лизин?

— Лоацца аьлча из сага кхачани хьайбай а коа тIарча оалхазарий а доакъара рационий цхьа дакъа да, ца хилча яргIоаца цхьа аминокислота я. ХIара дийнача организме дегIа цхьан единицана лаьрхIа 3 процентагара 6 процентага кхаччалца лизин я. Из тоъаш ца хилча, цо IохаоI физически дегIаухалга, гIелъю организм. Цун башхало яц из организмо хьа а ца еш, арахьара хьатIахулаш хилар.

Доакъара добавкаш хиларах тарра, лизин хьайбай боахаме юкъейоалаяро новкъостал ду хьайбайн коа тIарча оалхазарийн продуктивность лаккъяра, цхьан ханна цунга дIадодар кIезиг а долийт, цудухьа из продукт боккхача боараме хьаю Японе, Франце, США, иштта кхыдараш санна долча, чIоагIа дегIадаьхкача мехкашка.

— Ловча хийла лизин экономически пайдане. ХIаьта кхыдола хIамаш доахкаш ецийн из? Масала, тIехьенна Iаткъаш долче, сага унахцIенонна айпе ецийн из?

— Из аминокислота моллагIча, хIаьта иштта сага а, организмаца йолаш хиларо хьагойт из зене йоацалга. Бакъда цу аьнначоа тIатоха доагIа СССР медицински Iилмай Академе керттерча Iилман-тохкама институтий, хIаьта иштта мехка цхьайолча союзни республикайн унахцIено лораеча министерствайн а специалисташа лизин токсикологически техкачул тIехьагIа гучадаьнначоа хьахьокх уж аминокислоташ зене ца хилар, кхераме хиларга диллача IV классе мара яц уж. ХIаьта укхаза хьоаде доагIа цу классах шекар а хилар.

— Из иштта дале а, укх тIехьарча хана кепайоазон тIа араяьннача публикацеш тIа я микробиологически продукци сага унахцIенонна зене хиларах йола сведенеш. Малав хIаьта бакъ?

— Хетаргахьа, укхаза ювцараш я «Комсомольская правда» тIа араяьнна «Почтальона Васильева «Бомба», «Хила йиш йолчун доазув», «Аллергия» яха а иштта кхыйола а статьяш. Уж материалаш яшха йоагIаш яц, хIаьта цар тIа дийцар лизинах а доацаш белково - витаминни концентратах (БВК) дар, из Гудермесе хьалъеча предприятеца дувзаденна цхьаккха хIама долаш яц. Из овлангара йола башхало тIагIертта харцахьа ювц цхьаболча газета дешараша...

— Лизин хьаяра процессе наха кхерам бац-те? МалагIа-ча бийдалах хьаю из, мишта дIайода процесс?

— Керттерча даькъе шекар доаккхачара отходаш (меласса е патока), тайп-тайпара тухаш да. Уж ерригa продукташ алхха органически минеральнии хIамаех хьаяьнна а вIалла кхераме йоацаш а я. Технологически процессах аьлча, из хул сага дегIа температура санна мара температура а йоацаш атмосферни йоагIаш йола давлени а йолаш. Цул совгIа, лизин хьае йиш яц теттара йоккха стерильность йоацаш, из эггара хьалха оттадаь да арахьарча среда влияне «болх беш йола» микроорганизмаш лозаеш йоландаь.

— Нагахьа санна из иштта дале, предприятена проект оттаеча хана миллионаш сомаш мах бола средстваш Iалам лорадара дIаяхийта хIана лаьрхIад?

— Из даьд эггара хьалха города Гудермеса долча гIулакха. Ховш ма дий, хIаьта, укхаза хIанз дац гонахьара Iалам чIоагIа бIехдеш йола боахама, бытовой, фекальни бIехалаш дIайоахаш моттиг цIенъяра дола хьалаш. Биохимзавод болх бе йолаелча из хала проблема кхоачашъе йиш хургья, тIаккха лизин яккхара процесс кхоачашъергья чакхдаьнна юхачудоагIача хий Iалашдара принципаш тIа. Из да цхьаккха а специфически, биотехнологически бIехалаш вIалла хург ца хилар, боккъалдар аьлча, массехк миллион сом паччахьалкхен ахча дIадохийтаргдола очистни сооруженеш ерригача городе а болх беш хургья.

— Завод болх бе йолаелча, хIанз а юрташка бахача наха ца тоъаш дола мола хий кхы а кIезиглургда яхаш дувц. Из кIеззига дола хий а дIаэцаргдац биохимо?

— ВIалла иштта дац из! Водозабор шерьяр а берригача гудермесцашта, хIаьта иштта аргучцашта а гонахьарча юрташка бахача наха а пайданегIа хургда. Скважинашкара хьадоагIача хин таьхьа иттнел кIезигагIдола дакъа мара эшаргдац предприятена. Юхе мел дусар бахача наха хургда. ХIаьта цо, бокъалдар аьлча, зе дергдац, тIехьара даьча тохкамаша хьахьокхаш ма хилларa, хьунашта а района хин запасашта а.

— Хьоадаь долаш хьунех аргда вай. Тийдача, хьун гектарий тайп-тайпара цифраш ювц. Миштад цу хьакъехьа гIулакх?

— Цу хьакъехьа официальни документгаш да, биохимзавод хьалъе къоастадаь лаьтта а долаш. Хьу тIайолаш (дукхагIча даькъе кIоттаргаш) 30 гектар я. Цул дукхагIа лаьтта да яха хабараш мичара арадувл кхетадеш дац.

— Гудермесски биохимзаводах йола дискуссеш йолаеннача хьалхарча деношке а специалисташа хадданза общественноста викалаш тешабара цхьаккха а юкъера ца доалийташ экологически ца доалийташ экологически дIадехараш проекта тIа теркалдаьд, яхаш. Из иштта дале а, проектносметни документаце тIа цIенхаштта хувцамаш даьд. Иштта хIама оттар сенца доагIаш да?

— Ховш ма дарра, моллагIа а проект кхоачашъе йолаялехьа дукха хьож цунга тайп-тайпарча дистанцешка. Иштта чакхъяьннай Гудермесски биохимзавода хьакъехьара документаци я, цул совгIа йолаш йолча нормашкеи правилашкеи хьежжа. Бакъда, вахар цхьан метта латтац (наьха сатем бовро а шийдар дир), кхы тIа а проекта экологически экспертиза е езача эттар гIулакх, цунна юкъе дакъа лаьцар моттигерча специалисташа а.

Цу тIа гIолла цхьайола керда решенеш тIаийцар, цох хоам бир «Грозненский рабочий» газета тIа. Керттера хувцам латт хIанз завода хьалхарча аргIанца очистни сооруженей ерригa комплекс а болх бе йолалургхиларах. Кхетадеш ма дий, цо кхы тIа капиталовложенеш дIатIаяхийта езача оттавар. Гудермесцашта во долаш укхаза хиннар фуд?

— ХIаьта а лизин зене ца хилар, тха республике экологически боарам лоаттабара чIоагIагIа бола тешам хилар ловра. Фу ала йиш я цу хьакъехьа?

— Эггара хьалха юха а хьагучайоал Гудермесски биохимически заводах дискусси еча ерригача хана хулаш йола тенденци. Хаттараш долалу шоллагIа, хIаьта кхыметтел кхоалагIа а гобаккха. Долаш дар ма дарра доашхаш жоп деннад, из па хезача санна, юха а цох хатта доладу. ЧIоагIа тамашийна «ладувгIилга» да из! Иштта цхьан моттиге гобоахаргба вай?

Боккъалдар аьлча, лизина сага унахцIенонна ю яхача дагалувцача воздействеех дола дизза бакъдар ховргда из ха безам барашта укх тIехьарча пхийтта шера СССР медицински микробиологически Министерства предприятешка хьажара автоматизированни системаш юкъехкухьачеи хазарах а доапаш лизинах дар довзачен «Промавтоматика» НПО специалисташкара эггара хьалха. Геттара цхьалха хьокхам ба Нохч-ГIалгIайченера коа тIарча оалхазарий фермаши фабрикаши. Укхаза доагIача доакъарах дукхагIийолча хана лизин тох. Фуд хIаьта? Фу хул коа тIарча оалхазарий дулха? Укхаза, хетачогIа, дувца хIама дац.

Экологически боарама биохимзаводо еча влиянех шерра дийцача, тIаккха ха деза: моллагIча а предприяте, из ведомственни кара хиларах е арахецача продукце башхалонех тийша доацаш, цхьа хьаьдда хIама гонахьарча Iалама юкъехьу. Швейни производство е кондитерски фабрика хийла из — башха а яц. ХIаьта из мичад хIанз вай промышленность дегIайоагIалга дита деза яхалга!

Доккхий толамаш доахачарех я «Промавтоматика» НПО опытни завода 3 разряда токарь Солнышкина Зинаида Васильевна (сурта тIа). Ший декхараш массаза а 120 — 130 процент кхоачашдеш хьайоагIа из. Хьинаре дакъа лоац Зинаида Васильевнас общественни вахаре а. Профкома член я из.

И. ПЛИЕВА сурт.

Цунах доккхал де мегаргда

СССР 50 шу дизара цIерагIара Грозненски химически завод. Дика традици а хинна дIаэттад укхаза цхьан цIагIарча дуккхача наха цхьана къахьегар. Шерра йовзаш я укхаза МасленниковгIар, СухоруковгIар, КурдинскигIар, кхычар тайпан цIераш. Царца я КлимовгIар тайпан цIи а.

Завод дIайолайича денз укхаза болх беш ва воккхагIвола Климов Василий Артемьевич. Новкъосташа а № 7 йолча цеха кулгалхоша а сийдеш, лоархIаш ва лакха квалификаци йола слесарь, хьаькъал дола а гIо де кийча вола а Василий Артемьевич. ЧIоагIа чоалхане болх нийсбелча, Климов юкъе воацаш нагахьа биц из заводе, хIана аьлча, балха говзала цул тIехвоалаш саг лаха хала да.

Даь хьехамагIа венав заводе балха Сергей а. ВорхI шу хьалха дар из. Цхьан цеха даьца болх бе волавелар из. ХIаьта, эскаре гIулакх а даь цIавеча, кхыча цехе вахар. ХIанз цун а я ялхлагIа разряд. ДикагIчарех цаI лоархIаш ва из заводе.

Разрядаш цхьатарра яле а, воIа-м да массаза а хьехархо ва, балха а цIагIа а.

Сергея сесаг, Ольга а я химзаводе болх беш. Къахьегама отдела инженер я из. Дика кхоачашду цо ший декхараш.

Укхаза ала доагIа кхы а шиннех: Ольгай наьнахи даьхи. Маркина Александра Федосеевна къахьегама ветеран я, производственно-товарни конторе лаборант я из. Маркин Александр Павлович а йоккха стаж йола болхло ва.

Климовар а Маркинар а доккхал де мегаргда: шоай дегашта беза никъ ба цар хьатIанийцар. Цудухьа цIагIа а ара барт болаш бах уж.

А. ЗАМИДОВ.

ГIУЛАКХАШ БЕ-БЕ ДА

«Автоспецоборудов а н и е» опытно - эксперименталь н и заводе, КПСС XXVII съезда а цул тIехьагIа хиннача ЦК Пленумий а решенеша дIадехарашка хьежжа, социалистически яхь йоаржайир. ХIара шу дIадолалуш партийни, комсомольски, профсоюзни организацеша, къахьегама коллектива совето белгалйоах социалистически яхьа условеш. ХIара цеха, бригада болхлочоа дIайовзийт уж а, хьалхле лелаяьчарна ергйола поощренеш а.

ТIаккха, мишта лел йоккхача интернационални коллектива гIулакхаш?

ХIара бетта социалистически яхьа итогаш ю. Укхаза къоастаду малагIа цех, бригада е болхло ший декхарех лоархIаваьв. Социалистически яхь лелаю производства гIонна йолча цехашта юкъе. Царна юкъе экспериментальни цеха коллективо диазза хьалхара моттиг яьккхай.

Цхьабакъда, керттера производства цехашта юкъерча социалистически яхьа хьалаш чIоагIа ледара да. Керттерча хьокхамех планаш кхоачашйинзар укхаза укх шера. Из бахьан долаш карарча шера хьалхарча биъ бетта цхьаккха цеха хьалхара моттиг хьожайинзар. Бакъда, май бетта ший болх кIезиг-дукха меттабоалабир механически цеха коллективо. Цу бетта хьалхара моттиг елар цунна.

Цеха гIулакхаш тоадеш, меттаоттадеш алсамо къахьийгар токарий бригадо а цар бригадира Федосеев Александр Ивановича а. Дика къахьегаш я цу цехе Нагибин Георгий Алексеевича кулгалду бригада а.

Къаьстта чIоагIа дикадар ала лов сона Хайрулин Ренат Рамазановича кулгалдеча йийлагIча цеха токарий бригадахи Саламов Альберт Джунидович керте латтача токарий бригадахи. Р. Хайрулина бригадо план 139,6 процент кхоачашъяьй, хIаьтта А. Саламова бригадо 130,6 процент. ШийтталагIча пятилетка заданеш а тIехкхоачашъе лерхI шинна а бригадо.

Иштта, дика болх барца белгалъяьннай заводе Гросс Виктор Романовича кулгалду слесарий-сборщикий бригада а.

Ерригача заводах дувцаш хилча болхлошта юкъера социалистически яхь во вIаштIехьъяьккхай. Сов тIехьа кхетадаьд укхаза завода кхоанара ди кагирхоех тийша долга. ХIанз, завода администраце а ерригача коллективо а чIоагIа теркам тIаухийт кагирхошта юкъе социалистически яхь шерагIа йоаржаяра. Царна юкъе хIанзарчоа хьалхле лелаю токарь Кравец Леонид Аркадьевича, цул дукха тIехьавусаш вац Косарев Олег Павлович а.

Дукха ха яц Шамурзаева Лариса заводе балха ена. Бакъда, ший болх лерттIа Iомабе а бовза а гIертарца белгалъяьлар из. Цехе гIолларча социалистически яхье шоллагIа моттиг яьккхай цо укх шера хьалхарча пхе бетта. Массанахьа а кхоач из. Боккха общественни болх а лелабу цо. Из бригаде комсгруппорг я.

— Эхь-эздел долаш, нахаца Iимерза я Лариса, — йоах цун хьехамчас бригадира Середенко Людмила Дмитриевнас. — Болх бу дукха ха йолаш болхлой ба тхоца. Аз айса болх бу а, масала, нйс шу да. ХIаьта а, цхьайолча хана тхол сихагIа йоал Лариса болх бий. Дика Iомабаьб цо ший болх.

ГIо дезаш цунна дIатIавахаа саг, «ак» аьнна, юхь ца еш юхаверзийтац Ларисас. МассагIа шоллагIча сменагIа болх бе Iийнай из.

Уж мо нах кагирхошта юкъе хиларо дог тешийт, завода кхоанара ди тешаме хургхиларах.

Р. МАИСИГОВ,
МГУ журналистика факультета студент.

БРИГАДА ЭКЗАМЕНАШ

Грознен юккъе, С. Орджоникидзе цIерагIча майдана юхха 56 квартира йола ворхIазза вIаштIарадаь цIа хьал де декхар тIадиллар СМУ-8 чуйоагIача Р. Сайфутдинова бригадана. Кхыдараш мо доацаш, индивидуальни проектагIа де дезаш дар из. КIезигах ваь вале, цу цIено пхи шу къаваьв ше, — йоах Равиль Ашрафовича.

Болх бе чIоагIа хала дар. Бетон а дуккха дукхагIа езар, кхыча иззал вIаштIарадаьча цIеношта езачул. ХIаьта а, бригада болхлоша дош деннадар пенаш хьалдетта а, бетонни балхаш даь а, ханал хьалха бовла. Шоаш лаьрхIар кхоачаш а дир цар. Бригада а цун опытни кулгалхочоа Сайфутдинов Равила а йола хала экзамен яр из. Цул хьалха а дIаенна дуккха экзаменаш хиларо гIо дир царна.

Эггара хьалхара Равила экзамен 25 шу совгIа хьалха хилар, «Терек» яха ресторан еча из балха веча. Ший воша Рафаил даь веший воI Виктори санна, гIишлош е безам болаш вар из. Вежарий бар цун хьалхара хьехархой а экзаменатораш а.

25 шера массанахьа баьб цо болх, мел хьалъяьй больницаши цIеноши, берий яслеши бешамаши, клубаш. Геттара дика дагайоагIа Урус-Мартанера школа, цхьоалагIа городской больница, Катаяма цIерагIарча поселкера ши школа, В. И. Ленина цIерагIарча проспекта тIара цIенош. Царех хIара гIишло бригадан ший тайпара йола а цо дика «дIалуш» йола а экзамен яр.

— Городе гIолла IовоагIаш автобуса е трамвая корах арахьежача, айса а сай новкъосташа а хьалдаь цIенош бIаргадайча, дега чIоагIа тоам хул сона, — йоах Равиль Ашрафовича.

Кхы тайпара экзаменаш а хиннай цун вахаре. Дика традици а хинна дIаэттад, гIишлонхочун ди хьатIакхоаччаш, управлене гIолла цхьацца йола конкурсаш чакхъяхар. Каменщикий массайолча конкурсе дакъа лоацаш хиннав Сайфутдинов. Массехказа кот а ваьннав.

Дика нийса хьалъетта кирпишк йайча, чIоагIа дега тоам хул Сайфутдиновна. ХIаьта нийрча, во еттар йайча, чIоагIа хала а хул. Нагахьа санна цун новкъосто ше деш дар во деш хуле. Сайфутдиновас духхьал дIаоал цо леладер харцахьа долга. Цул совгIа, ше дIа а этте дIахьокх, мишта бе беза болх.

ХIама бе-башха доацаш вацар Сайфутдинов балха тIа. Из ца гуш дисанзар. Пхийтта шу хьалха кулгалхоша бригадиралла оттавир из.

Прорабски чу дагIа тхо Равиль Ашрафовичаца къамаьл деш. Дуккхача хана денз шийна дагадоаллар дувц цо. Хала ба гIишлошъерий болх. ДукхагIча хана лаккхе бе безаш хул из. Мух бар, догIа дар, шелал-йIовхал яр, — шеяр хьа я. Цу юккъе гIолла, хетаргахьа, царга миссел кхычарга ле а лувц нах. ХIаьта гIишлошъечарна юкъе а дукха ма бий дика нах, берригаш а мичаб во. Царех дуккханена, квартире бахача нахачул чIоагIагIа ца доахке, кIезигагIа дага дахкац ца деш дисараш. Цул совгIа, нах лувш хиларо гIишлошъеча балха ва безам бар а юхавоаккх.

— ТIаккха хIана еза хьона хьай професси дукха?

— Из иштта атта дац кхетаде. Саг везар мо хIама да из. Хьайна хIана вез а ца ховш везаш хилаций саг.

— Сел хала боландаь беза хургба хьона хьай болх?

— Хила мег иштта а.

— ХIаьта перестройках фу хетт хьона?

— Перестройка вайна цIена фо санна эш. ГIишлошъеча кхычахьарчул дукхагIа езаш хила а мег. ХIана аьлча, укхаза эггара вогIа да хьалаш. Хьаэцаргья вай, масала, № 2 йола кирпишк ю завод. ЦIаккха а хьайийха кирпишк хьаяйтац цар, кIезигагIа мара. Дикал а лоха хул дукхагIча хана. Е РБУ. Оаха царгара цхьан маркагIа бех маркхал, — цар кхыча маркагIбар хьабайт. Тха де хIама дац, хьабеннар хьа ца ийцача. ГIишло дика а хилац, цул совгIа наьха дог а эттIаду цу гIулакхаша.

Хала хете а, тхо тхоаш а дац малайкаш. Кхом боацаш дукха йоаю оаха материалаш.

— Перестройкана карагIдаьнначарех фу ала йиш я?

— Тха бригада хьайийцача, ала йиш я, гIулакха тешамегIа хиннад, къахьегамхой шоай балха моттиге дай ба, аьнна. Цул совгIа, хьалха мо нах а дIаахац.

Тха бригадо къахьегам вIаштIехьбаккхара кердача хьисапе болх бу дукха ха я КТУ (къахьегаме дакъа лацара коэффициент) юкъе а йоалаяь. Болх дика вIаштIехьбаккха чIоагIа гIо дир цо тхона.

Бригадо толамаш дахар дукхагIча даькъе кулгалхочун, бригадира кара да. Цо гойтача масалга хьежжа бу массане а болх. Равиль Ашрафовича яхачогIа, каменщико, моллагIча кхыча болхлочо а, ший болх дIаболабе беза болх беш йола моттиг кийчъярца. Болх бе из дIаволалуш, цунна деррига а кийча хила деза: бIарчча кирпишк а, гаргаш а, маркхал а.

Хозача дешашца, чIоагIа ловца боахаш бувц цо кадрови болхлой къаьнабараш а къонабараш а. Каменщик, бетонщик, плотник Брусникин Юрий Федорович, каменщик, бетонщик, штукатур, маляр Семенова Галина Павловна. Цар СМУ-8 болх бу 25 шу дизад. ГIонча йолаш болабир ший болх Рязанова Валентина Наполеновнас. ХIанз бригаде цо каменщика, штукатура балхаш ду.

Боккха чIар гIулакх сийленца дIахохьош болчарна юкъе ба Уздимирова Яха, Висаева Ара. Шоаш беш бола болх сийхен дикен бу цар. Хозача дешашца ювц бригадиро крановщица Ибрагимова Тамара а. Цкъа цун бехках сеца бац участке болх.

Равиль Ашрафовича дагадоал, массарех а цкъа дувца йиш ца хилар. 10 саг ва бригаде. Цун да-м дар хIаранех дувца.

ХIаьта цо ший новкъостех мел дувца дика хIамаш цох шийха а ала мегаргдолаш да.

И. ШАМРАИ.

Нов. П. И. Камышниковна

«Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни гIишлонхо» яха сийлен цIи яларах дола

НОХЧ-ГIАЛГIАИ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

ГIишлош еча дика гIулакхаш карагIдувларахи общественни вахаре хьинаре дакъалацарахи «Нохч - ГIалгIай АССР заслуженни гIишлонхо» яха сийлен цIи лойла **Камышников** Павел Ивановича — «Грознефтехимремстрой» треста специализированни ремонтно - гIишлон управлене начальника.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель
Х. БОКОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь
С. КОЖУХОВСКИЙ.
гор. Грозный,
1988 шера 15 июль.

Нн. Ш. М. Умаровна, М. Т. Хамзаевна «Нохч-ГIалгIай АССР торговле заслуженни болхло» яха сийлен цIи яларах дола

НОХЧ-ГIАЛГIАИ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Торговле дика гIулакхаш карагIдувларахи общественни вахаре хьинаре дакъалацарахи «Нохч - ГIалгIай АССР торговле заслуженни болхло» яха сийлен цIи лойла:

Умаров Шамиль Мухайдовича — Шаьла района Керда вахар яхача юртарча «Продукташ» оалача тика заведующена.

Хамзаев Мохьмад Тутаевича — Грозненски района Петропавловская яхача станицерча «Хозтовары» яхача тика заведующена.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель
Х. БОКОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь
С. КОЖУХОВСКИЙ.
гор. Грозный,
1988 шера 15 июль.

Нн. Л. Г. Агабаляна, В. Е. Варшавера «Нохч-ГIалгIай АССР Iилмани техникан заслуженни деятель» яха сийлен цIи яларах дола

НОХЧ-ГIАЛГIАИ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Iилмеи техникеи дегIайоалаеча дика гIулакхаш карагIдувларахи общественни вахаре хьинаре дакъалацарахи «Нохч - ГIалгIай АССР Iилмаи техникан заслуженни деятель» яха сийлен цIи лойла:

Агабалян Лев Грачиковича — «Грознефтехим» НПО ГознеНИИ лабораторе заведующена.

Варшавер Владимир Евгеньевича — «Грознефтехим» НПО ГрозНИИ лабораторе керттерча Iилман болхлочоа.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель
Х. БОКОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь
С. КОЖУХОВСКИЙ.
гор. Грозный,
1988 шера 15 июль.

Нн. Т. А. Завьялована, Д. М. Чеботаревна Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота яларах дола

НОХЧ-ГIАЛГIАИ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

УнахцIено лораяра органашка дуккха шерашка дог цIена болх барахи общественни вахаре хьинаре дакъа лацарахи Нохч - ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла:

Завьялова Тамара Александровнана — № 5 йолча берий поликлиника керттерча лора.

Чеботарев Дмитрий Михайловича — Наурски района Ищерски участкови больница керттерча лора.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель
Х. БОКОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь
С. КОЖУХОВСКИЙ.
г. Грозный,
1988 шера 13 июль.

«Грознефтеоргсинтез» производственни объединене болхлошта «Нохч-ГIалгIай АССР мехкдаьтта чакхдоахачеи мехкдаьттахимеи промышленности заслуженни болхло» яха сийлен цIи яларах дола

НОХЧ-ГIАЛГIАИ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Мехкдаьтта чакхдоахачеи мехкдаьттахимеи промышленносте дика гIулакхаш карагIдувларахи общественни вахаре хьинаре дакъа лацарахи «Нохч - ГIалгIай АССР мехкдаьтта чакхдоахачеи мехкдаьттахимеи промышленноста заслуженни болхло» яха сийлен цIи лойла «Грознефтеоргсинтез» производственни объединене болхлошта:

Николенко Владимир Николаевича — А. Шерипова цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода цеха начальника.

Севрюков Владимир Николаевича — СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически завода цеха начальника.

Ткаличев Николай Ивановича — В. И. Ленина цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода цеха начальника.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель
Х. БОКОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь
С. КОЖУХОВСКИЙ.
гор. Грозный,
1988 шера 13 июль.

КХОАНА–ТОРГОВЛЕ БОЛХЛОЙ ДИ

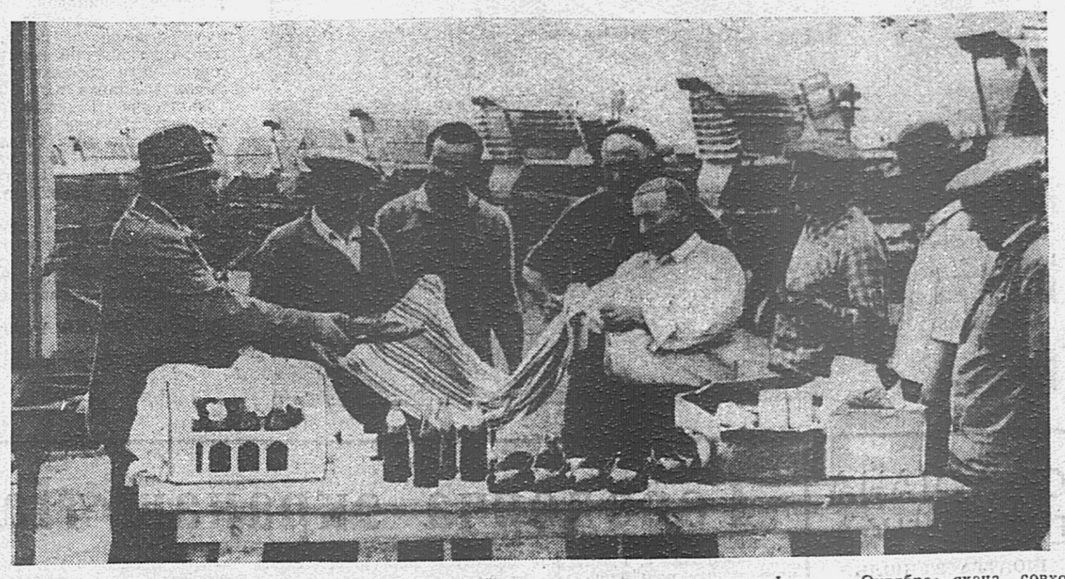

Кхашка боахкарашта дика цун наькха тIа бIаргаго йиш я ра шера юкъера лаьрхIача лет Октября» яхача совхоза вовзаш ва Назрановски райпора Албогачиев Ахьмад: Iай а аьхки а кхай тIа царна ший автолавкаца товараш дIакхухьаш хьавоагIа из 103—110 эзар сома маьха товараш дохк цо района фермашка а бригадашка а. Укх 1962 шера денз. Кхоана шоай цIей дездеча дийнахьа шера 6 бетта мах баьб — 42 эзар сома.

Дукхагiа йолча хана «40 Знак почета» яха орден, «Отличник советской торговли» яха медаль, кхьдола совгIаташ. Укх пятилетка хьалхарча кхаь шера план шин шераи ах шераи кхоачашъяь ваьлар Ахьмад. XIаяхьаьнарча торгови технологически оборудовани кердачунца хувцаш, мукь тIаботтареи тIераIобаккхареи балхашта механизаци еш болх бу.

Цу гIулакхашка дIалахар 430 эзар сом. Тоадеш да къахьегама хьалаш.

Республике кхоачашъеш я халкъа эша товараш хьадареи гIулакхаш дареи комплексни программа.

1988 шера дIабахача пхе бетта паччахьалкхени кооперативнии торговле розничнии товарооборот 357,8 миллион сом хилар, дIадахача шера цу хана хинначоа юхе 3,6 процент лаккъялар (алкогольни малараш 2 процент юкъе доацаш).

Пхе бетта децентрализованни товараш ийцар 7 миллион сом маьха, задани 4,2 миллион сом мара ца хиннаеча. Из бахьан долаш наггахьа мара ца нийслуча товарашца баха нах Iалашбир.

Уж а кхьдола а гIулакхаш дар бахьан долаш дуккхача къахьегама коллективай йиш хилар XIX Ерригсоюзни партийни конференценеи шоай профессиональни цIейнеи толамаш даьха накъаяха.

1988 шера ялх бетта товарооборота планни тIаийца декхараши толамца кхоачашдир Гудермесски универсальни горторга (директор нов. А. А. Хадчукаев), хьун товараш дохкача предприяте (директор нов. Б. К. Шульга), ресторанийн кафейн треста № 6 йолча куста (директор нов. А. Д. Дзейгов), кхы дуккхача а коллективаша.

Шоай декхараш толаме кхоачашдеш ба «Грознефтеоргсинтез» объединене ОРС-а № 7 йолча тика заведующи, «Знак почета» яха орден лелаю Льянова Махьмада Лиза, Грозненски универсальни тика секце заведующи Пожидаева Ольга Васильевна, «Промтовары» объединене № 41 йолча тика секце заведующи Махатаева Татьяна Петровна, «Молочный» яхача кафетере заведующи Мачукаева Аян Ахметовна, кхы дуккхабараш а.

Торговле болхлоша халдланза эргаяькха тоаю торговли, дукхагIа ду бахача наха гIулакхаш, Шерагара шерага дукхагIа дохк тIадилла товараш. Республике я хьалхе а даьча заказагIа заказаш даьрашта дIаца а кхухьаш товараш дохка 43 предприяти, промышленни предприятешк заказаш дIаийдеш 35 къаьнара торгови технологически оборудовани кердачунца хувцаш, мукь тIаботтареи тIераIобаккхареи балхашта механизаци еш болх бу.

Цу гIулакхашка дIалахар 430 эзар сом. Тоадеш да къахьегама хьалаш.

Республике кхоачашъеш я халкъа эша товараш хьадареи гIулакхаш дареи комплексни программа.

1988 шера дIабахача пхе бетта паччахьалкхени кооперативнии торговле розничнии товарооборот 357,8 миллион сом хилар, дIадахача шера цу хана хинначоа юхе 3,6 процент лаккъялар (алкогольни малараш 2 процент юкъе доацаш).

Пхе бетта децентрализованни товараш ийцар 7 миллион сом маьха, задани 4,2 миллион сом мара ца хиннаеча. Из бахьан долаш наггахьа мара ца нийслуча товарашца баха нах Iалашбир.

Уж а кхьдола а гIулакхаш дар бахьан долаш дуккхача къахьегама коллективай йиш хилар XIX Ерригсоюзни партийни конференценеи шоай профессиональни цIейнеи толамаш даьха накъаяха.

1988 шера ялх бетта товарооборота планни тIаийца декхараши толамца кхоачашдир Гудермесски универсальни горторга (директор нов. А. А. Хадчукаев), хьун товараш дохкача предприяте (директор нов. Б. К. Шульга), ресторанийн кафейн треста № 6 йолча куста (директор нов. А. Д. Дзейгов), кхы дуккхача а коллективаша.

Шоай декхараш толаме кхоачашдеш ба «Грознефтеоргсинтез» объединене ОРС-а № 7 йолча тика заведующи, «Знак почета» яха орден лелаю Льянова Махьмада Лиза, Грозненски универсальни тика секце заведующи Пожидаева Ольга Васильевна, «Промтовары» объединене № 41 йолча тика секце заведующи Махатаева Татьяна Петровна, «Молочный» яхача кафетере заведующи Мачукаева Аян Ахметовна, кхы дуккхабараш а.

Торговле болхлоша халдланза эргаяькха тоаю торговли, дукхагIа ду бахача наха гIулакхаш, Шерагара шерага дукхагIа дохк тIадилла товараш. Республике я хьалхе а даьча заказагIа заказаш даьрашта дIаца а кхухьаш товараш дохка 43 предприяти, промышленни предприятешк заказаш дIаийдеш 35

Нов. А. А. Хадчукаевна «Нохч-ГIалгIай АССР торговле заслуженни болхло» яха снйлен цIи яларах дола

Нохч–ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Торговле дика гIулакхаш карагIдаларахи общественни вахаре хьинаре дакъа лацарахи «Нохч - ГIалгIай АССР торговле заслуженни болхло» яха снйлен цIи лойла **Хадчукаев** Ахьмад Алмаксутовича — Гудермесски универсальни городской торга директора.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель

Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь

С. КОЖУХОВСКИЙ.

гор. Грозный,

1988 шера 19 июль.

— Укх тика тIа каст-каста воагIа со сайна эша кхачан продукташ эца. Чубаьхкача нахаца безаме, цар хьашташ диззагIа кхоачашде гIерташ хул укхазара персонал, хIаьта массе хана керда а чам болаш а хул тика чура товар. Цудухьа дег тIара баркал ала лов сона укхазарча продавецашта, — иштта йоазув даьд Кълбаседа-Кавказски машиннаькъа ОРС-а чуйоагIача № 37 йолча тика жалобайн предложенейн книжка тIа Грозненски кога гIирс беча фабрика болхлочо Базаев Рамзана. XIаьта цу тайпара йоазош даьд гаьна йоаццаш йоаллача номер ворхI йолча СПТУ дешархоша, данм а укх тика чура шоашта кхача нийбеча бахархоша.

Къаьстта дукха да уж йоазош продавеца Грищенко Валентина Михайловнай цIерагIа. Итт шу совгIа ха я цо укхаза болх бу. Цу юкъа цунна дика байзаб ший массазара ийдархой, наха дIаяйзай цун дикагIйола оамалаш, балха тIара кадайлал, хьнар.

Укх шера сентябрь бетта шу дуз из пенсе яха, цхьабакъда, дIахо а болх бе йнсай ший коллективе, данм а тIехкхоачашъю выручка яра планаш. 40 шера цо торговле баьча балха мах беш нтташ снйлен грамоташ, маьхера совгIаташ, премеш тийннай Валентина Михайловнана, ОРС-е болх беча наха юкъе эггара лакхагIа да цун хьохкамаш, цхьабакъда, цунна шийна эггара дезагIа хеташ дар-м наха дег тIара оала баркал да.

СУРТА ТIА: продавец В. Грищенко.

Р. АУШЕВА сурт.

ПАЧЧАХЬАЛКХЕН СТАТИСТИКА 70 ШУ ДУЗАШ

ХАЛКЪА ГIУЛАКХ ДЕШ ХЬАЕНАЙ

Советски паччахьалкхен статистика боккха а снйлен а никъ баьб. Кховзткъеи итт шу хьалха — 1918 шера 25 июле В. И. Ленина паччахьалкхен статистикаx йолча Положенена кулг яздир. хIаьта цунца центральни статистика управлени (ЦСУ) хьайир. Паччахьалкхен статистика органий централизованни система хьаяр къонача Советски республика правительства лоархIамегIйолча мероприятех цаI яр. Октябрьски социалистически революци яькхха итт ди даьлча В. И. Ленина Петроградски болхлой а салтий а депутатий Совета заседане дIакхайкадир ер цIи хеза лозунгаш: «Социализм — из хьалхарча даькъе учет». «Учети тIахьожами — коммунистически общества хьалхара фаза «дIанийсъеча», нийса функционировани еча керттера дIадехар».

В. И. Ленина чIоагIа лоархIаме а хеташ теркам тIаухийташ хиннаб социалистически учетан советски статистика цаI йола централизованни система хьаяреи дешашта. «Центральни статистика управлени, — яздора В. И. Ленина, — социализм хьалъяра, хьажара, тIахьожам лоаттабара, социалистически паччахьаккхен дезачоа учет лелаяра, цунна фу эш хара йола орган хила еза». «Советски Iаьдала аргIанара декхараш» яхача балха тIа В. И. Ленина яздора: «Капиталистически обществе статистика «казенни наха», е готтача специалисташа лелаеш йола предмет яр, — хIаьта вай из массанена дIайовзийта еза, къахьегамхоша тIехь-тIехьагIа кхетадергдолаш, мел а мишта а болх бе беза, мел а мишта а салаIа деза».

Советски паччахьалкхен статистика ше вIашагIъеллача хьалхарча деношка денз практически кхоачашде йолавахаре лоархIаме дола, кхы тIехьатетта йиш йоаца дешаш.

дIадахача 70 шера паччахьалкхен статистика боккха болх баьб: Советски правительства лакха мах баь йола бахача наха массехказа перепись йир, мехка керттерча фондашта массехказа генеральни инвентаризаци йир, вай общества социалистически воспроизводствеи социальни прогрессан процесс хьахьоккача хьокхамий система хьайир: отчетность дIанийсьаь дIаоттайир, паччахьалкхен планаш кхоачашъяра тIахьожам лоаттабергболаш цун обработка, анализ яра, дIахо планаш оттаеча хана материалаш кийча хургйолаш.

Сийлахь-боккхача Даймехка тIема шерашка советски статистика шийна могардир мехка оборона гIулакха, моастагIа хIалаквеча ший дакъа юкъедахьа гIерташ, сийленца кхоачашдир шийна хьалхашка лаьтта декхар.

TIема хана управленена эшараш кхоачашдар духьа статистика ерригача отраслешта перестройка йир. Дикка чIоагIйир оперативность.

Сийлахь-боккхача Даймехка тIемо дIадехар дукха нах, мехка материальни ресурсаш оарцагIйоахалга.

Сихха предприятешкара, боахамашкара пайда эцанза йола материалаш, бедала ресурсаш гучаяха езар. Из декхар статистикаша переписа новкъосталца мара кхоачашде йиш йолаш дацар.

TIема хьалхарча деношка денз правительствос паччахьалкхен статистикана хьалхашка декхар оттадир перепись а еш, цар даннеш массехк ди даьлча хьачутергдолаш.

Укхаза бакъдар аьлча, ханий хьакъехьа хьалха мел хийттар юхадоаккхар, цхьабакъда, статистика органаш хьалхашка оттадьча декхарех сийленца доархIайир.

Сихха переписаш яра системах шерра пайда ийбора тIема шерашка а иштта тIом чакхбаьнначул тIехьарча шерашка а. 1941—1947 ш.ш. 142-зза перепись йир.

TIом чакхбаьнначул тIехьарча шерашка мохк тIемо яь човнаш ерзаеш бар, цу хана статистика хьалхашка керда чоалхане декхараш айттар, цхьадолча даькъе, пайда эцанза йола ресурсаш гучаяхара духьа халкъа боахам юхаметтаоттабара тIахьожам лоаттабелга, статистика даннешта цIенхаштта анализ елга.

Халкъа боахама паччахьалкхен доалдеча а планови кулгалдеча а дегIадаьхкача эшараша дIадехар статистика болх овлангара тоабелга. 1948 шера августе ЦСУ-х, СССР Госпланацара хьакъоаста а яь, ший лоIаме орган — СССР Министрий Советера статистика Центральни управлени йир.

Шовзткъен иттлагIча шерашка партеи правительствои дIахо учет, отчетность, статистика чIоагIъяра духьа цхьадола доккхий де дезараш тIаийцар. 1957 — 1958 ш.ш. промышленности, гIишлош яра, юрта боахама статистически отчетноста централизаци йир.

Советски общество дегIакхувлара ерригача этапашца паччахьалкхен статистика халкъа боахама доалдеча лоархIамерча рычагех цаI яр.

Парте а правительства а массаза боккха теркам тIаахийтаб статистика гIулакха, советски статистикий кадраш кийчъяра, хьалкхеяра.

Паччахьалкхен комитета статуса хIанз статистикашта предприятештеи организацештеи шоай лоIаме дегIаахара новкъарле еча бюрократизмана, ца эшаш лелаеча дукхача каьхаташца хьинарегIа къовсам лоаттабе таро лу.

Перестройка хьалашка советски статистикашта шоай декхар гу Iилмано бакъььча хьокхамий система ларда тIа мехка хулаш латтача кIоаргача хувцамашта, экономически, социальни процессашта массе а оагIорахьара анализ яра, халкъа боахам дегIаахара тенденцеш Iомаярца, йовзарца, партийни, советски, боахамий, экономически органаша, шерра общественноста шоай каннахьа бокъонца йолча информацеца Iалашъергйолаш общественни производства эффективность айяра йолаш йола резерваш гучаяхарца.

Статистика дIахо дегIакхувлара лоархIамерча лостамах цаI чакхйоаккхача боахама доалдара радикальни реформа хьокхамаш, цунах экономически а социальни а хьахулар хадданза Iомадар.

Кердача хьалашка дикка шерлу статистика информаце гласность, советски общества демократизаци яра паччахьалкхен гIулакхашта доалдеча къахьегамхой юкъеозара, предприятешка, организацешка шоаш шоашта доалделга дегIакхувлара чIоагIа эшача керттерча лостамах цаI санна.

Нохч-ГIалгIай АССР паччахьалкхен статистика бодхлоша мехкарча берригача статистикаша санна тIатеIIа цхьан лостамагIа къахьег хьалхашка оттадь декхараш кхоачашде гIерташ.

Республика паччахьалкхен статистика ерригача подразделеней коллективаш сиха а бокъонца йола а статистика информаци Iалашъяра, гласность шеръяра хьакъехьа де дезараш отта а даь кхоачашдеш я.

Республика партийни, советски органаш лоаццача хана статистически информацеца Iалашъю.

Паччахьалкхен отчет оттаяра, дIачуялара ханаш лоаъьлй, кхы а хьинарегIа бу законагIа ца йоагIа отчетность гучаяккхара, из дIаякхара хьакъехьара болх. Экспресс-информаци арахецалга вIаштIехьдаькхад: ханхаьа кепайоазон лаьрхIа пресс-выпускаш кийчъю.

Статистика органий балха перестройка яра белгалдеча де дезарашта юкъе къаьстта моттиг дIалоац бакъдолчоа а статистически информаце дикал лакхъяра а тIехьа лоаттабеча къовсамо.

Статистически Iилмани практикаи дIахо принципиально дика хувцамаш делга, отчетности информации эргайоккхалга СССР Госкомстата материально-технически база, цун моттигера органаш дегIакхувларца, цун кIийлен тIа паччахьалкхен статистика автоматизированни система хьаярца бувзам болаш да.

XIанз республикера статистика органаш хIанзарча электронно - вычислительни техникаца, бувзама средствашца Iалашъяьй, хIаьта цо статистически балха автоматизаце боарам лакхбе таро лу.

Паччахьалкхен статистика дегIакхувлача а эргайоахача а доккха дакъа юкъехьу паччахьалкхен статистика ветеранаша, дикагIболча болхлоша.

Статистика республикански управлене а моттигашка цун органашка а ткъаь итт шерал совгIа йолча хана болх беш ба Ш. Ю. Анзаев, А. Н. Юркус, Т. Ф. Арутюнова, К. М. Уланова, А. Ф. Толубанова, Т. М. Коновалова, Т. Г. Мосякина, Б. Д. Магомадова.

Республика статистика дегIакхувлача хьинаре лакъа юкъедахьарах «РСФСР заслуженни экономист» яха снйлен цIи еннай — 1 сага, «НГIАССР заслуженни экономист» — 8 сага, орденаш еннай — 5 сага, «За трудовую доблесть» яха медаль — 36 сага, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота — 22 сага.

Укх дезача дийнахьа дикача дешашца хьоахабе боагIа хIанз пенсе салоIаш бола ветеранаш, царна юкъе ва республика статорганашка шовзткъеи итт шера болх баь В. В. Юдолович, иштта Е. И. Шевченко, В. Т. Трелюс.

Радикальни экономически реформа хьалашка чоалхане бехктокхаме декхараш кхоачаш а деш, Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен статистика болхлошта хов шоай балхаца дукха къоастаданза декхараши проблемаши йолга.

Тха хIанз а экономически балха боарам цIаьхха лакхбе вIаштIехьдаьнн а д а ц, къаьстта районни звене.

XIанз а отчетни даннеш бокъонца доагIашдараш хуллаг Iалашдац, статистика болхлой приписащца а ца даьр даьд яхарца а принципиально а тIатеIIа а къовсам лоаттабе вIаштIехьдалац. Республике халкъа боахама доалдечара оперативни дешаш къоастадеча боккха лоархIам бола, хьалхе а хоам беш йола информаци кийчъелга боагIача боараме вIаштIехьдаьккхадац.

Ала деза, республика статистика органий балха перестройка чIоагIа мела кхоачашъю, аьнна. Массанахьа а самокритично мах бац шоай балха, дукхагIболча болхлоша хьалхашка латта декхараш кхоачашдеча лакха творчески хьинар гойтац. Уж а кхьдола а кхоачамбоацараш дIадахара берригa шоай низ оарцагIбоах республика паччахьалкхен статистика болхлоша.

Республика статистикаша хIанз бе безаш боккха а снйлен а болх ба-бахача наха Ерригсоюзни перепись яр, из боккха практически а боахама а лоархIам бола гIулакх да.

Парте а правительства а решенегIа из ергья 1989 шера январе, из ший каннахьа лакхача боараме чакхъяккхар — паччахьалкхен статистика хIара болхлочун декхар.

Нохч-ГIалгIай АССР паччахьалкхен статистика болхлой шоай цIей дездеш парте а правительствас а решенешца хьалхашка оттадь декхараш сийленца кхоачашде лерхIаш ба.

П. ГРЕБЕНЩИКОВ,
Статистика Нохч-ГIалгIай республикански управлене начальник.

ЦIЕЙНА НАКЪАДОАГIАШ

XIX Ерригсоюзни партийни конференци чакхъяьннача бехктокхамеча хана белгалдоаккх торговле болхлоша шоай профессиональни цIей.

Социально - экономически декхараш кхоачашдеча боккха лоархIам болаш я торговли. Нохч-ГIалгIайчене хадданза лаккхлу товарооборот, дукхагIа хул товарашта юкъе бахача нахага дохка кхачан доаца товараш.

1987 шера республике бахача нахага дехкар 866,1 миллион сом мах бола промышленнии кхачани товараш. Из алкогольни малараш доацаш.

XII пятилетка шоллагIча шера план кхоачашъелга геттара низкъалча хьале хилар. Торговле Министерствасн торговле организаце ш е и чIоагIа оарцагIъяьина гIулакхаш дир из кхоачашъяра. 1987 шера кхычахьара хьатIаккхиьа товараш 11,2 миллион сом хилар, планагIа 10 миллион сом долча. Товараш дохкаш 318 выставка хилар, 1,1 миллион сома маьха товарооборот лакхъеш. Болх беш хилар 225 лоток, шоаттеи кIирани деношка ярмаркаш йир, школьни базараш а торговле кхыйола дика формаш а хилар.

1986 шера хинначул 1987 шера бахача нахага дукхагIа дехкар шекар 4,2 процент, хьоар 15,7, маькхи хьоарах яь хIамаши 15, алкогольни доаца малараш 9,2, зипаши моашоши 25,7, мебель 3,3, галантерейни товараш 4, ювелирни изделеш 19,8, хьуна материалаш 39,7 процент.

Шерагара шу массаза доал дегIайоагIа торговлеи общественни кхачани материально-технически база. Духхьал 1987 шера Грозне керда хьайийиллар 397 кв. метр торгови моттиг йола 3 тика, эргаяькха тоаряеи специализаци хувцареи чотагIа хьайийиллар «Сделай сам», «Мотовелотовары», «Фарфор-хрусталь», «Бешаи огородан дола товараш», «Мода» яха, берий ассортименте а кооперативаша хьадеш дола а товараш дохка комиссионни тикаш, моттиге хьадеш дола товараш дохкача тикай комплекс. Хьалъяь йоалаш латта универсальни тика.

1986 шера хинначул паччахьалкхен торговле тикай мах бара моттигаш 380 кв. метр шеръелар, хIаьта общественни кхача кийчбеча — 2313 саг Iоха моттиг.

Торгови предприятеш тоаеш, кердайоахаш, тишъенна пункт, доккхий товараш бахача наха цIакхухьа 7 тика я, тийга хIамаш юхатоаеш, барзкъа доаккхаш, кхыдола гIулакхаш деш моттигаш я, кхыяраш а.

ГIулакх толаме дIалахьара моллагIча балха тIа дика а говза а нах эш. Иштта нах болаш ба торговле. Торговле болх беча берригача нахах «Отличник советской торговли,» «Отличник потребительской кооперации» яха наькх тIа йоллаю значокаш енна 250 саг ва.

Тха кадрай дошо фонд я ветеранаш. Торговли предприятешка болх беш ва РСФСР-а заслуженни болхло яха цIи лелаю 15 саг. Нохч-ГалгIай АССР-а торговле заслужежни болхло яха цIи лелаю 58 саг. Советски Союза орденаши медалаши енна 300 совгIа саг.

Торгови болхлой товар дика довзарал а дохка харал а совгIа йоккха культура йолаш, тика чу, столове, кафе Iимерза, безаме, сабаре, сага дикадар хилар ловш, тешаме а дог цIена а хила беза.

Торговле болхлошта юкъе, къаьстта кагирхошта юкъе кхетам балара тайп-тайпарча формаех цаI я къахьегама ветеранаша, опыт йолча болхлоша кагийча нахаи мехкарашеи хьехараш дара, царна къахьегама никъ безабалийтара форма. Хьехамчаша доккха гIулакх ду цIена къа а хьегаш шоай ваьхара никъ кагирхоша дIаболабара. Из берзате гIулакх деш рознични торговлеи общественни кхачани предприятешка эзар гаргга хьехамча ва. Цар кагийча нахаи мехкарашеи Iомаду эцархошта эзди гIулакхаш делга, балха говзал, шаьрйолийт шоай професси, хьахулийт цар харцахьдари ложкъораши ловргдоаца дика оамал, чIоагIйолийт къахьегама дисциплина. Кагирхошта иштта кхетам балара белгалбаьнна хьехамчий ба «Продтовары» яхача объединене № 1 йолча универсама директор, РСФСР-а торговле заслуженни болхло Демидова Эмилия Владимировна, «Восток» яхача кафе производства заведующи, Нохч-ГIалгIай АССР-а торговле заслуженни болхло Байдуков Джунид Байдерович, «Национальные блюда» яхача кафе производства заведующи Алмазова Сулейма Зарема, дуккха кхыбараш а.

Бакъда карагIдаьнна уж дика гIулакхаш дувцаш ца хьоадича нийсса хургдацар нийсденна кхочамбоацараш а. ДегIаухилга сеца лаьттача хана хинна цхьадола нийсса доацараш даьхкад торговлеи общественни кхачани балха тIа. Цу тIа гIоллла хьадоагIа бахача наха торгови гIулакх дара хьакъехьа парте XXVII съездои цул тIехьагIа хиннача КПСС ЦК Пленумашеи дIадехараш дизза хIанз а кхоачаш ца дулуш хилар. Хано дIадехарашта тIехьбиса ба тха болх, цун масштабаш, гIулакхаш.

Цул совгIа, хIанз а балха тIа нийслуш я консерватизм, балха къаьнара методаш. Уж а кхыдола кхоачам боацараш а хилар бахьан долаш 1988 шера 6 бетта республике бахача наха дIа ца кхоачаш дисар 23,6 миллион сом мах бола товараш, царца паччахьалкхен торговле гIоллла 18 миллион сома маьха а долаш, вешта аьлча товарооборота план кхоачашйинзар.

Къаьстта тIехьайнсар Грозненски универсальни тика. Пхе бетта план 75 процент мара кхоачашйинзар цо. Иштта, товараш дохкара задани кхоачашйинзар «Продтовары» яхача объединене, «Грознефть» объединене УРС-о, кхычар а.

План кхоачаш ца яра керттера бахьан да товарашца уж предприятеи нийсса Iалаш ца яр. дIадаьнна дац хIанз а цъьадола кхоачамбоацараш. Таразаца оазаи юсташи йола хIама нийса ца хулийташ, наха эшаш а хоатташ а дола товараш эцархошта дIагуча ца доалийташ, боагIачул дуккагIа продавецаша мах боахаш, эздел доацаш моттигаш я.

Уж телха гIулакхаш бахьан долаш духхьала укх шера балха тIара дIаваькхав ши саг, шин сага дош следственни органашка дIачуденнад, новкъосташха суд яьй шийтта сага. 121 саг административни бекх баь ва, 116 саг премеех ваькхкхав.

Вай мехка эггара дезагIа дола хIама саг ва. Сага духьа деш да долла хIама а. Из белгалдаькхкхар дукха ха йоаццаш хиннача 19 Ерригсоюзни партийни конференце а. Цудухьа торговлеи общественни кхачани болхлоша берригa шоай низ тIабахийта беза эцархой хьашташкхоачашдара.

А. ЗУБКОВ,
Нохч-ГалгIай АССР-а торговле министр.

НАХАЦА БЕЗАМЕ БА

Дуккхача грозненцашта дика йовзаш я Революце проспектагIа йоалла Грозненски Горплодовощторга чуйоагIа № 12 йола баьцадаараши соми бохкаш йола тика. Мичча хана а укхаза хул кхычахьа наггахьа мара нийслуш йоаца помидораш, нарсаш, Iажаш, хьачаш, боалаш, иштта кхы тайпа продукци. Дукхагiча хана кхай тIара яхьаше а хьакхухь из укх тика тIа.

Наьха хьашташ дика кхоачаделга вIаштIехьдаькхкхар, кха—тика—ийдархой яхача конвейера болх ца хаддаш дIагIоргбола гIулакх дIадоладаьр ва тика заведующи, НГIАССР торговле заслуженни болхло Х. Куркиев. Цунна дика довз наьха хьашташ, хов продукци талхаргйоацаш сихха дIайохкара гIулакх вIаштIехьа мишта даккха деза.

— Укх тика тIара аз баьцадаараши соми нйбу ткъаь итт шу совгIа ха я. Цу юкъа цкъа вахавац со укхазара сайна эшар доацаш, е дог деха. Соца а со санна болча кхыча нйдархошца а Iалаьмате безаме, Iимерза ба тика продавецаш, цудухьа оаха геттара сий а ду лархIа а лоархI тика ветеранаш бола Шамсудинова Iайшет, НГIАССР торговле заслуженни болхлой Дудаева Лиза, Дугиева Долатхан, къона продавецаш Датиева Лида, Чанкаева Кица, Капрелова Лилия, кхыбараш.

СУРТАШ ТIА: хьаенача продукцега хьежаш ба (аьрдехьара аьттехьа) йоккхагIйола продавец Д. Дугиева. тика заведующи Х. Куркиев, продавец Л. Датиева.

Р. АУШЕВА сурт.

Дуккха хувцамаш хиннад

Гудермесски вагонни депо авторефрижераторий цеха болхлоша а ерригача предприяте болхлоша а чIоагIа лоархIаши сийдеши ва Кочергин Виталий Кириллович. Башха-дика производственник, новатор, сатем боаца саг хиларах тарра сийдаьннад цун коллективе. Из иштта хилар къаьгга хьахьоих цун гIулакхаша. Кхоачаш бIаьсти а ялалехьа, оарцагIваьлар из производственнии бытовии помещенешта ремонт яра, складскии гаражнии помещенеш хьалъяра. Дуккхача хана денз дувцаш а дагадоаллаш а гIулакх дар рефрижераторни вагонаш юстара а яьха, дIаоттаергйола машиннинкъ буллалга. Деннеи буси йоагIа рефрижерараш запасе хилийта вIаштIехьдолийтаргдар цо.

ЛаьрхIари дагалаьцари дика да. Наьха йоакхо е гIерташ ва цеха кулгалхо. Овсаре къахьегара царна эшаш дола къахьегама хьалаш Iалашде, производства культура лакхъе, паччахьалкхен плани тIаийца декхараши толаме кхоачашдайта гIерт из. Цу хьакъехьа депо кулгалхой болча а ваха, дехар дир цо шийна эшаш дола гIо дехаш. Цар аччa а материалаш а яц, аьнна укхо тIадихьача гIулакха «ак» аьлар. TIаккха Виталий Кириллович, цар новкъосталга а ца хьежаш, из коллективаца дагаваьлар.

— ДIахо иштта долча хьалашка болх бе йиш яц вай. Средстваши материалаши йоацаш я, аьлар цо. — Цудухьа са предложени я паччахьалкхен плана Iаткъарг а доацаш, текущии юкъереи ремонт яра дола балхаш дIадоладелга. Шо раьза дале, уж балхаш дIадоладергда вай. Нагахьа санна шо шек дале, фу дича бакъахьа да, оаш хьааьлча а нийса хет сона.

ЦаI санна, массава а раьза волаш, шоай низаца ремонтни балхаш чакхдаха лаьрхIар цар, депо средстваш дIа а ца йохийташ. Де мел деза балхаши дIадахийта дезаш дари белгала а даькха, хIаране де деза балхаш къоастадир.

Цар массане а шоай хьинари низи кхо ца беш дIаболабир болх. Цига дакъа лоацаш бар мугIаперча болхлошкара цеха начальникага кхачалца бараш. Вахтера шоаш мукъабаьлча, кIаьдбалар фуд ца ховш, шоай къахьегама хьалаш тоадара болх беш бар уж. Атта довзаргдоацаш, дукха дар укхаза хувцаденна, эргадаьнна. Массанахьа лостам бар, помещени паргIата яр.

Къаьна кладовой чухиннача помещене хIама даа а салаIа а цIеношш кийчдаьдар цар, иштта дежурни операторaш чуIе помещени кийчъяьяр. Йовзаргйоацаш хувцаеннаяр производственнии бытовии помещенеш. Мел эша технически литература, гойтара пособеш, схемаш чуйола технически кабинет а Iалаьмате дика кийчъяьяр.

Н. БОРИСОВ,
тха штате воаца корр.

Цхьаккха вицвеннавац, цхьаккха дицденнадац

Разведчика тIема наькъаш

(Инстедоалар. Долалур 21 юле арадаьннача «Сердало» газета тIа).

МЕДВЕДЕВ Дмитрий Николаевича моастагIчун кIоаргача тыле болх бара лаьрхIа керда отряд вIашагIйолл 1942 шера июне. Володя — Iаддал юха а цун составе дIаязвир тIема разведка начальникалла. Парашютистийн шоллагIча группана керте а волаш Толстой Лес яхача районе дIавахийтача цо, шийн отряд тIаэцалга вIаштIехьдаькхар. Иштта дувц Володяс цу ханах: — Отряд лаьрххIа белгалъяьча моттиге гулъелча, каратела-ша тха отряда го бир, низаш цхьатарра деце а, тIом бе бийзар. Цу тIем тIа вийр дикагIволча бIухочох цаI, цIнхеза спортсмен Капчинский Анатолий, дуккхачарна човнаш яьяр. Цхьабакъда, отряда немцашта духьале йир, цул совгIа моастагI тIехьашка а ваькхкар.

* * *

Цу коталонца дIайолаелар моастагIчун тылера Медведева шоллагIа рейд. Цу дерригнех ма дарра язду: «Это было под Ровно», «Сильные духом» яхача книжкаш тIа. Наха хIанз башха ца йовзача а айса юкъарчал доаццаш дакъалаьцача а эпизодех дувца безам бар са: 1942 шера августе тха отряде Москвера цхьан лаккха-ча, хоза degI долча сагаца десантни группа яйтар. Из эрсе вале а, цо шаьрра немцийн мотт бувцар. Отряде цох Грачев оалар. Из Советски Союза Турпал, легендарни разведчик, Кузнецов Николай Иванович вар. Кузнецов отряде хьавеча сона тIадиллар цунна новкъостал делга, Ровенски гарнизонера фашистски эпсарашка бIарг локхалга, немцийн газеташцен журналашцен вайбараш Iалашбелга, Кузнецов эпсарийн формагара денз массадолча хIаманца Iалашвелга. Цкъа Медведева ше волча хьа а вийха сога аьлар: «Володя, хьона аз бехнтохаме гIулаках тIадулл. СтрутинскиевгIарна лоаллаха ваха цхьа эсэсовец каравоалаве веза...».

Се юртара хьехархо волаш санна со г. Ровно вахар. Сона тIехьа тхо вIашагIдетталуча квартире хьабаьхкар разведчикашц — Алешини Семенов Валентини. Квартира дас тхога хьахайтар эсэсовец ше цаI вахалга, из хIара сайрийна менна веха волаш чуухалга. Из тхона аьттув болаш дар. Бийса юкъе яхача гIолла чувена из, ниI хьаелла кхелхьа Семенова техача хIамах вежар. Оаха из Iуйрийна вордаца книжкашцен каьхаташцен къайла а ваькхка, отряда штабе дIавигар. Эсэсовца г. Ровнерча гестапо балхах йола маьхера сведенеш елар, хIаьта цун эпсара форма Кузнецовна накъаяьлар.

Медведева «Сильные духом» яхача книжка тIа ма ярра ювц Кузнецов Николая эггара майрагIа, немцийн инарал Ильген караваолаварах йола операци. Вай разведчикашц Ильген машинна чу дIачутоха гIертача хана цо духьале йора, из бага ела пахашк ара а кхесса оарц деха волавелар. Машина йолча оагIорахьа хьаведар виъ гитлеровец. Цу критически моменте Кузнецов воха ца вохаш, машина чура ара а ваьнна, царга гестаповски жетон дIахьекхар, тIаккха шийга документаш хьахьокхалга дийхар. Оаха германски форма тIаювха бандит лаьцав, — аьлар цо. Цо царга дIахьенхача Гиммлера ведомства жетонах чIоагIа кхера а кхерар, тешаш тIа а эцар. Фашисташа кхы духьале ца а еш, сихха шоай каьхаташ дIахьекхар. Цар документашка хьожаш Кузнецовна гучадаьлар царех цаI Украина Гаулейтора Эрих Коха хинна шофер (оберлейтенант Пауль Зиберт) хилар. Иштта гестаповски жетоно Кузнецов а цун группа а кIалхаръяьккха ца Iеш, новкъостал а дир. Цар партизански явке инарал Ильгенаца рейхскомиссара Коха шофер а воалавир. Кузнецовга миштта кхаьчаяр гестапо жетон?

* * *

ЦАРОЕВА а цун разведчикий группа а из турпалера гIулакх даьчул тIехьагIа 26 шу даьлча «Вечерняя Москва» яхача газета тIа арайоал отставке волча полковника, къаьстта лоархIам болча Отдельни мотострелкови бригада (ОМСБОН) лаьрххIача чекистски партизански отряда командира заместитель хиннача Лукин Александра язъяь статья. — «Из 1942 шера хилар. Чекистски отряд хьунашка гIолла г. Ровно йолча оагIорахьа никъ беш яр, тхо цига тхоай база хьа а яь разведка дIайолае езаш дар. Цкъа моттигерча наха тхога хоам бир Чабельски отарашта юхье гитлеровцаш украински националистий викалашца вIашагIккета лаьрхIа хиларах. Тха отрядо никъ беча Волына а Подоле а районашка хьунаш хьалйикъа бендеровцийн, мельниковцийн, бульбовцийн, кхыйола бандаш лелар. Цар тха лер йоахар, цудухьа царга фашисташкарчул дуккхагIа тхох йола сведенеш яр. Националисташ Чабельски отарашка гитлеровцашца вIашагI а кхийтта, из информаци дIаяла лерхIаш бар. Отряда командоване отарашка кIийле е лаьрхIар. Цар хьунагIа вIашагIккета, аьнна, белгалъяь моттиг тхона йовзар, хIаьта оаха цига разведчикийн группа — майрагIвола пхиъ вахийтар. Группана кулгалдеш вар парашютист Цароев Iаддал, цо духхьашха чакхъяккхацар цу тайпара бехнтохаме операци. Цун гIонча вар геттара къона чекист, комсомолец, дика, денал дола зIамига саг, бокъонца вола разведчик Алешин. Чабельски отарашка чакхдоаккха из гIулакх Гришайна стажировка санна хIама дар.

Цароева группа, отарашка новкъарле йоацаш дIа а кхаьча, еррига участок чуловацаш го баькхка царна кIийле йир. Кастта ди делкъийга кхаьчачул тIехьагIа говра-вордаца армейски гIирс тIа а бувха кхо фашист хьакхаьчар, хIаьта царна тIехьа украински националистийн делегат а. Переговораш дIайолаелар. Цу ханна гучабаьлар вай кIантий. КIотаргашта юкъера ара а лийлха, цар внънена тепчаш тIалаьцар. Меттахьа ма довлалаш! — цIогIа техар Цароева. Цхьабакъда, деррига а оаха лийрхIача беса хиланзар. Фрицаш а бендеровец а герза тIанхайдар. Дов доладелар. Тха кIантий автомател совгIа гранаташ а кховса безам хилар. Дукха юкъ ялалехьа вай кIанташа уж виъе вийра. TIаккха царгара документаш чудоахна портфели йиъ тепчеи хьайцар цар. Цхьан фашиста кисара корайир гестаповски жетон — хоза бляха. Цун цхьан оагIорахьа яр гитлеровски герб, хIаьта вокх оагIорахьа «КъайлагIара паччахьалкхен полици» яха дешаш 4885-гIа номери. Цар говрворда а шоашца дIайигар партизанаша. Пхиъе говра ворда тIа хошацар, цудухьа аргI-аргIагIа тIахувшар. АргIа кхаьчар Алешин Гришага. Новкъостех цхьанне цунна шийн моттиг дIаелар, хIаьта из кадай ворда тIа хайра. Цу ханна цунна цIаьхха хьахезар хаче кисара цхьа тата! Цу секунде цун дег чу ессар кхераме уйла: предохранитель! Тхьовра тIом беча хана цо ОР-яха граната экххаргйолча положене оттаяьяр. Цхьабакъда, цунах пайда эца безанцар, тIаккха цо сихвенна капсуль хьа ца йоаккхаш, из киса еллар. XIаьта хIанз предохранительни чека чуранйккхар... — Новкъостийн дIа-хьа довлалаш граната экхаргъя шоана — цIогIа техар Гришас. Цунна ховра шийн граната дIаккхосса кхувргдоацалга. Партизанаш дIа-хьа байдар. Гранат йиккхар. Алешина цхьа ког дIабаькхкар. Цароев кIезига дукха лозавир. Бакъда, Гриша кIалхарвакхха маганзар, из кастта новкъостаЙщара къаьстар...

Иштта оаха дукха мах баь варгвоаца хIама дIаделар цу жетонах... Кузнецов Николайна дика накъаяьлар, из цун хьалхара гестаповски жетон яр, цул тIехьагIа кхы а хилар цун, бакъда, из массарел езагIа яр. Из отряде чIоагIа лораеш лелайир, хIаьта къаьнара жетон тIом чакхбаьннначул тIехьагIа, цу ханна хиннача Киевски партизански сийлен музеяна дIаелар».

* * *

БЕЛОРУССЕ Суша яхача моттиге Iеш гестаповски группа яр. Из хIалак елга Цароевнен моттигерча коммуниста И. М. Казанан тIадиллар. Граждански гIирс тIа а бийха уж Суша яхача юрта чубаьлар. Цига цар цхьан улица тIа меттахьа етташ духьал нийсвенна ворхI гестаповец вийр. Из деш ши автомашина хIалакйир, герз а документаш а шоашца хьадера.

МоллагIа хIама духьала нийсдаларах, мелла чIоагIа чов яьяр, аьнна воха ца вохаш сатохар Цароева. Цунах дувцар, Володяна лоза вергвоацаш молхаш а ца луш, цун пхаьндарашка́ра граната гаргаш хьаяьхача отряде хиннача лоро А. В. Цессарске. Пациента шийна мел чIоагIа лазар дора аьнна цIаккха а борд озацар. Бакъда, хьатара юхь кIайлора....

1942 шера 1 сентябре Рудня-Бобровская яхача юрта гаьна доацаш хьунагIа Дуди Iаддала лерхIачогIа, цун вахаре эгтара чIоагIагIа, езагIа йола событи хилар. Цароев отряда коммунисташа Ленински парте мугIарашка дIаийцар. Iаддалийна еннача «рекомендацех цаI комиссара Стехов Сергей Трофимовича елар.

Дуди Iаддала чIоагIа доаккхал а деш дувц Фортус Марияцара ший фронтови доттагIалах. XIаьта шоана ховш ма хиллара, цу дикача коммунистка-партизанка Фортус Мария Александровна вахарен турпалерча гIулакхийн кIийлен тIа даькхкад «Салют Мария» яха художественни фильм. Лорадеш леладора Цароева ший партизански шерашка даькхха цаI мара доаца сурт. Из цунна Марияс деннадар. 1942 шера хьун лагере даькхчача сурта тIа бар полевой трофейни картага хьожаш боахка разведгруппай командираш Фортус Марияйн Цароев Iаддали.

* * *

— Партизански вахарера цхьа сакъердаме хIама дувца аз хьона, — аьлар со накъаваккха тIехьа араваьннача Дуди Iаддалас. — Цкъа разведкера цIадоагIаш юрта чудахар тхо. Ахархоша белха а белхаш, дехар дора тхога: Шоай даьла духьа из полицай дIаваккха, яхаш. Из ваха цIа хьахьекхар тхога. Из юстаро дагIар, додача шин хин юкъе. Коа гIув йоаллар. Аз сайцарча цхьан новкъостага аьлар: дIа коа даьлча тхо дIалачкъаргда хьона, хIаьта наIарах хIама а теха предатель аравехаргва Iа. Хил дехьа а даьнна тхо коа дIалечкъар. НаIарах хIама техача, цIагIара раьза воаццаш цаI йистхилар: «Малав цига?», — аьнна — «Вайвар ва», — жоп делар разведчика. «Фу деза хьона?» — аьлар полицай. ЧIоагIа говзача, хIаман сакхувш волча разведчика вIалла дагадоацар аьлар: «Хий мала безам бар са» (гонахьа хий доаца аре йолаш санна) «Мала» аьнна цIогIа теха, наIарах герз детта волавелар вож. Цхьабакъда, оаха из цIагIара ара ваькхкар.

— TIаккха фу хилар? МоастагIчо доагIар дIайийцар! Цхьабакъда. сох штабе белар: Дувцал Володя, разведчика цхьан бе хий чудола ведар а елла, полицайгара хий мишта дехар!». Цу сакъердамеча эпизодах дувц ший дагалоацамашка корреспондента Саенкос а.

* * *

МОСКВЕ вахаш волча отставкерча КГБ капитана Васильев Юрий Николаевича иштта язду:

1942 шера апреле Москвана оборона еча дакъа лаьца цхьабола бIухой, царна юкъе со а, Шпирова бригаде хьаяча зIамагIболча командирийн школе деша дахийтар. Школа кулгалдеш вар майор Рожух. Со чувоагIача взвода командиралла оттавир тхона вовзаш воаца лейтенант Цароев Дуди Iаддал. Из къамах гIалгIа, оздаь даькхха аьса тай санна дитка degI дола, шиш бола, цIенхаштта ший гIулаких каралаьца къона командир вар. TIехьагIа тхона ма харра, Цароев бригаде венавар полковника Медведев Дмитрий Николаевича отрядаца моастагIчун тылера цIавеначул тIехьагIа. Лейтенант дукха къамаьл дара тIера вацар. Тха дуккха ха яьнначул тIехьагIа мара вIаштIехьдаланзар тIема хьалхарча сахьташка дIайолаенна цун бIухочун биографи йовза. Командираш кийчбара гIулакха Цароева беррига ший низ, хьинар, знанеш, говзал дIалора. Лоаццача юкъа из курсанташта чIоагIа везавалар. Цхьабакъда, Цароев школе дукха хиланзар.

Медведева отряд юха а моастагIчун кIоаргача тыле лаьрххIа задани кхоачашъе йодаш яр. Медведева шийца тIемашка дика техка вола лейтенант Цароев вигар. Отряда фашистий тыле яьча шоллагIча рейде Цароева ше Даьхе майрра лораер, тешаме новкъост, гIалгIай халкъа дикагIболча къонгех цаI хилар хьахьекхар.

Цкъа дивизе командира инарала Щетчикова ше волча чубийхар летчикаш Агамировн Улискои. — Парте тIахьехам хьаллоацаш моастагIчун тыле партизански отрядаш вIашагIъехкаш латт. Уж я Белоруссе, Молдаве, Украине — массанахьа, хIанз моастагI мел волча. Шун экипаж Медведева а Ковпака а соединенешка хинна ма йий, — йоахар инарала, — хIаьта хIанз кхы а бехнтокхамегIа дола дскхар латт шоана хьалхашка. — Медведева отряде Агамиров ший мехкахочуьца вIашагIкхийтар, — аьлар Улискос. — Инарала ъела а ъеьна хаьттар малав из мехкахо? — ГIалгIа Цароев Iаддал, — жоп делар Гогос. — Отряда разведка начальник, денал дола зIамига саг.

— Лоамарой денал долаш нах ба. Цхьа гIалгIа вовзар сона, капитан Ахриев. Са чу доацаш майра летчик вар. XIаьта хIанз моастагIчунца иштта лата веза.

Цароева денале гIулакхаш бахьан долаш цунна кхы а лаккхагIа дола совгIат хьожадайта Москве а ваха цига къамаьл а хинна, цIакхьачачул тIехьагIа Дуди Iаддал ше волча дIатIа а вийха, полковника Медведева аьлар: «Хьона карагIдийнача деналерча гIулакхашка хьежка дика де веннавар со, фу дергда, со бехке мичав хьо цу къамах хиларах». Цу шин тIемахочоа юкъе хинна къамаьл хIанз дуккханеша, бокъонца шоай къаман истори довзача наха кхетаду.

* * *

ЦЕЦВАЛАЛ хала хиннад Цароев Iаддала наьна — Албаста Кейший вахар. Цiенда 1919 шера денникинскии бичераховскии эскарашта духьал тIом беча хана вийнав. Да вийначул тIехьагIа вав Iаддал цхьан юкъа фашисташа дIалаьцача Украина а Белоруссе а территоре тIа моастагIчун тыле немецки фашисташ хIалакбеш хиннав. Цун нана Бериевски банда Сибарегiа Iа а яхьийта, цига яла а енна дIаеллай.

Цароев Дуди Iаддалийга ший тIема новкъосташкара Фортус Мариягара, Довгер Валягара, Черный Борисагара, Альтерман Ильягара, СССР, НГIАССР КГБ-ра, Назрановски КГБ-РО партийни, советски, органашкара, из даькъал вувцаш дуккха письмош ихад.

Советски Союза Турпала полковника Кулакова цунна «Записки комиссара» яха ший книжка деннад, хIаьта цу тIа яздаьд: «Цароев Володяна — денал долча партизана, са ца кходеш дIалургдолча патриота, са чIоагIача доттагIчоа, укх книжка турпалех цхьанена».

Назрановски КГБ-РО Цароевана хетаяь тIема сийлен уголок я. TIехьхьарча шерашка Цароев Даймехка тIема I группа инвалид вар. Цунна халача хана Iаддалийна КПСС Назрановски райкома, райисполкома кулгалхоша цIа хьалдир, материальни а моральни а гIо дир. Цу гIулакхе даькъа лаьцар республика КГБ кулгалхоша а.

Цароев Iаддал кхелхав 1985 шера 1 декабре. Новкъостий дегашка из даим вахаргва.

«Черсий - Балкхарой тIема сийле» яхача книжка тIа цхьан очерка авторо язду: вай нальчикски улицашка гIолла лел юккъера degIара саг — Цароев Дуди Iаддал. Шоашта из наькъ тIа кхете зерат де цун. Хьана аьлча, оаша иштта сий а деш лархIа безача нахах саг ва из.

А. Д. Цароевна ЦIеча Байракха орден. ЦIеча Седкъа ши орден, Даймехка тIема I-ча степена орден, дуккха медалаш, цу даькъе «За оборону Москвы», «Партизан I степени» еннай.

Даймехка тIема орден цунна дIаелар республика Кхерамзлен комитета председатель хиннача Белозеровен КПСС Назрановски райкома хьалхарча секретара А. А. Мякиевен. Из цар Цароева цIагIа дIаелар. XIанз цар цIагIа деза а долаш леладеш да Белозеров, Мякиев, Цароев цхьана багIаш даькхха сурт.

«Черсий-Балкхарой тIема сийле» яхача книжка авторех цхьанне язду: «Это было под Ровно» яхача книжка тIа цхьацца бахьанаш долаш хьоаха ца еш юс къамах гIалгIа волча, къаьсттача кекистий отрядера деналерча разведчика Цароев Iаддала цIи. Вай хана из хьоахавац разведчиках Н. И. Кузнецовах даьхача кинофильмашка, цо цун гIулакхашка боккха лоархIам бола дакъа лаьца долаше. Хьалкхувш латтача тIехьенна кхетам луча даькъе из дIадехац-те?».

ДIаяздаьр

Б. БУЗУРТАНОВ.

МОСКВА. Укхаза «Автодизайн-88» яха тематический выставка хьайийллай. Цун экспозицеша даймехка автомобилестроене дерригача историе дизайнерий конструкторски уйла degIаахар хьахьокх. Выставка цхьан зале Тольяттерча дизайнераша хьахьокх хIанзара автомобиль, суртага денз бокъонца йолча макетага кхаччалца хьаяра процесс. Выставка дуккхача наха лаьрхIа я.

СУРТА ТIА: «Машиностроение» яхача павильоне чуволаача майда тIа мухь кхухьача автомобилий а автобусий а экспозици дIаоттаяьй.

Д. СОКОЛОВА сурт.

(ТАСС фотохроника).

САЛОIАЧА ДЕНОШКА

ШОАТТА, 23 ИЮЛЬ

В. И. Ленина цIерагIара майда. 10.00. Пролетбата цIерагIарча ДК вокально-инструментальни ансамбла концерт. 19.00. Нохч-ГIалгIай иоазонхошцеи поэтащцен вIашагIккетар.

С. М. Кирова цIерагIа культуран салаIарен парк. 6.00. «Здоровье» яха клуб. 10.00. «КIай ладья» яха шахматни клуб. 11.00. Къаман халхар дезаранта. «Сакъердам» яха халхар. 20.30. Хроникально - документальни фильмаш.

1-Мая цIерагIа беш. 20.00 «Орфей» яха дискотека.

Н. К. Крупскаяй цIерагIа ДК. 10.00. «Хьай могаш хана оезам бале» яха беседа. 11.00. «Фаьлг, фаьлг, хьабола...» яха утренник. 18.00. «Могашал» яха клуб. 19.00. Кагирхоша салоIа сайре.

С. М. Кирова цIерагIа ДК. 11.00. «Пионер» яха клуб. Игротека. 13.00, 17.00. Видеотека.

Просвещене болхлой ЦIа. 12.00. «Школьни реформа— 4 шу» яха беседа. 18.00. Кагирхоа салоIа саире.

«Красный молот» завода ДК. 17.00. Бешамаш лелаечарна. «Вай беш».

«Машиностроитель» яха кинотеатр. 20.30. Музыкальни шоатта. Нохч-ГIалгIай госфилармоне симфонически оркестра концерт.

Пролетбата цIерагIа ДК. 13.00. Къоначар цIен. 14.00. «Теремок» яха киноклуб. 19.00. СалоIа сайре. (30 шерал тIехьбаьннаначарна).

«Оргтехника» объединене ДК. 10.00. «Россиянка» яха берий кинотеатр. 12.00. Пионерски ашарий конкурс. 20.00. Дискосайре.

1 Мая цIерагIа беш. 9.00. Книжкаш дезарий клуб. Книжкай выставка. Книжкаш хувцалга.

М. Горьке цIерагIа клуб. 11.00. «Ну, погоди» яха берий кинотеатр.

КIИРАНДИ, 24 ИЮЛЬ

В. И. Ленина цIерагIа майда. 17.00. Художественни самодеятельноста концерт.

С. М. Кирова цIерагIа культуран салаIарен парк. 6.00. «Могашал» яха клуб. 10.00. «КIай ладья» яха шахматни клуб. 14.00. Къаман халхар дезаранта «Сакъердам» яха халхар. 20.30. Хроникально - документальни фильмаш.

1 Мая цIерагIа беш. 20.00. «Орфей» яха дискотека.

В. И. Ленина цIерагIа ДК. 11.00. «Фаьлгаш хиннараши» яха киноклуб. 18.00. Художественни самодеятельноста концерт. 20.30 шерал тIехьбаьннаранта...» салоIа сайре.

Н. К. Крупская цIерагIа ДК. 19.00. Кагирхоа салоIа сайре.

С. М. Кирова цIерагIа ДК. 11.30. «Пионер» яха клуб. «Ахкен вайи» яха сурт диллара берий конкурс. 13.00. 17.00. Видеотека.

1 Мая цIерагIа беш. 9.00. Книжкаш дезарий клуб. Книжкай выставка. Книжкаш хувцалга.

Филофоннстий клуб. (ул. Пушкина, 6). 10.30. Грамзаписей коллекционераш вIашагIкхетар.

М. Горьке цIерагIа клуб. 11.00. Игротека. 14.00. «Светлячок» яха берий кинотеатр. 19.00. Дискотека.

В. Маяковске цIерагIа клуб. 15.00. «Фаьлгаш» яха киноклуб.

Баку—Ростов яха трасса. 10.00. Профсоюзий ДФСО велоспорте хьалхара моттиг яккхара йола яхьаш.

Городерча экранаш тIа

Июль бетта г. Грозне кинотеатрашка шун йиш хуртья «Белое проклятье», «Башня», «Са мамай безаргаш» яхача фильмашка хьажа.

«Белое проклятье» яха фильм, из цIи йолча В. Санина повестагIа оттадаьд. Цун режиссер Н. Ковальский ва. Ролаш ловзераш: Лембит Ульфсак, Александра Аасмяэ, Лариса Гузеева, Анна Твелева, иштта кхьбараш а.

«Ленфильм» киностуде даькхха «Ленфильм» киностуде керда лента да. Ролаш ловзаю О. Остроумовас, Г. Буркова, Р. Рязановас, кхьчар.

Отпускера цIабоагIа москвичаш, (дан, нанен, студентка йоIи) машина еха а ехе, цхьа йоккха йоацача городе бус. Цига бовз царна водонапорни башне юххе баха дезал. Уж цига болча юкъа хинна драматически хIамаш, хIанзарча дуненахи вай обществахи дола кица санна дувц экрана тIа.

Картинай кIоарга маIан, наьха вахара юкъе гIолла, ше хьатIадаргда, аьнна, хеташ ва режиссер Виктор Трегубович. В. Трегубовича уттадаьд «Къаьна пенаш», «TIем, тIа тIем тIа санна» «Кхыча городе наькъа вахар», «Обратная связь», «Прохиндиада, или Бег на месте», «Доверие», «Магистраль», «Кхозза безамах» фильмаш.

«Са мамай безаргаш» — Янина Зайонцувнай «Са сийлахьа-доккха ди» яхача повестагIа оттадаь польски кинолента да (режиссер Радослав Пивоварский). Ролаш ловзаеш Кристина Янда, Кшиштов Залескийн, кхыбараш а ба.

Повеста финал драматически яле а, фильм ма хетта дикачунца чакхдоал. «Повестеи фильмаи чаккхенаш башха хIана я?» аьнна, шийга хьаттача, къонача режиссера (ер шоллагIа фильм мара дац цун) аьлар цхьан интервью: «Дукха дIа-хьа лийнав со укх дунен тIа, нахага хьийжав, царна фильм дикацца чакхдаьлча бакъахьа хеталга кхетаьлаьд аз. Са картина кхетаде атта да. Цу тIа дувцар хIаране кхетадергдолаш да. Из дар аз айса сайна оттадаь декхар а— догтохадолийташ а велавеш а дола чоалхане доаца фильм оттадар. XIаьта, цу тIа, хьожачоа диц ца луш цигара цхьа сцена е цхьа сурт дусе, фильм де а цунца Iазап оза а мегаргдолаш хиннад».

Режиссеро ший деккар кхоачашдаь хилара тешал ду польски кинематографически пресса а.

Цу картина толам цхьаболча критикаша керттера ролаш ловзаечар цIерашца бувзабу, наьна роль ловзаеча Кристина Яндас тIехдика ловзаю ший роль, яхаш. Из актриса вайна духьашха гургья.

Г. ШУТОВА.

Редактор О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

23 ИЮЛЬ

ШОАТТА

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минут.
8.35 — ДIалокх Анджапаридзе Этерес (фортепиано).
9.00 — XIана, сендухьа. Берашта лаьрхIа передача.
9.30 — «Сигала Покрышкин». Советски Союза кхоза Турпалах документальни фильм.
10.00 — ЦIагIара академи».
10.30 — «Солдатушки — браво ребятушки». Фильм-концерта премьера. Илли оал В. Золотухина.
11.00 — Дай-ноаной ди — шоатта.
12.15 — Театри хан.
13.30 — Социализма мехкашка. Телевизионни журнал.
14.00 — Массанена а хIаранена а.
14.30 — Кердадараш.
14.40 — ЦТ экрана тIа духьашха. «Спорт. Спорт. Спорт». Художественни фильм.
16.10 — «Египет: пирамидай мехка керда ди». Кинопрограмма.
16.50 — «Илли-88».
17.10 — «Гуждар — теша халадар».
18.10 — «Вай тIехьале». «Мезонин у Нарзана».
18.50 — Дунен халкъашта юкъера программа.
19.35 — ВЛКСМ 70 шу дузаш. «ЯлхлагIвар». Художественни фильм.
21.00 — Перестройка прожектор.
21.50 — Поэзе минуташ.
22.00 — Фу? Мичахьа? Маца? Телевизионни викторина. 3-гIа выпуск. Йистедаьлча — Кердадараш.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.15 — Студе хьагойт... «Дивосвит» (Киев).
8.50 — Iилма-довзийтара фильм.
9.05 — Новаторши консерватораши.
9.50 — «УнахцIено» яхача программа кинозал.
10.40 — «Дийнатий дунен тIа».
11.40 — Хержар. Йозеф Гайдн.
12.30 — Сага институт.
13.30 — ТелетIий Москва—Бостон — Вашингтон.
15.05 — «Кхоана — торговле болхлой Ди».
15.35 — «Ханий дийна бувзам». Л. Н. Толстой цIерагIча НГIГУ литературни музей.
16.10 — «Нохч-ГIалгIайче». Информационно - музыкальни программа.
16.40 — «Безам, са гагото». Художественни фильм (Мосфильми Турции).
18.10 — «Эстафета». Физкультурно - спортивни программа. Перерыве (20.00) — Бийса даьхьала хийла шун, бераш!
21.00 — Ха.
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — Доаздол дехьарча фильма экран. «Вада, Саймон, вада». (США).
23.00 — Кердадараш.

24 ИЮЛЬ

КIИРАНДИ

I ПРОГРАММА

8.00 — Кердадараш.
8.15 — Ритмически гимнастика.
9.00 — Советски Союзе гIолла. Киножурнал.
9.20 — «Спортлото» тираж.
9.30 — «Будильник».
10.00 — «ГIулакх ду Советски Союза!».
11.00 — «Iуйрийнара почта». Музыкальни передача.
11.30 — Фантастика мультипликаце. «Полет», «Кхо новелла».
11.50 — «Шолохова бIаьсти». Вешенская яхача станице фольклорни цIей.
12.30 — Ашарий киоск.
13.00 — Юртара сахьат.
14.00 — «Унахцiено» яхача программа кинозал.
14.45 — Фильм-берашта. «Валерка. Ромка плюс».
15.15 — «Мишта салоI вай».
15.55 — Поэзе минуташ.
16.00 — Документальни фильм.
16.55 — П. И. Чайковске ерига симфонеш.
18.00 — Дунен халкъашта юкъера панорама. КIиранден кинозал.
18.45 — «Хризантемай беш». Мультипликационни фильм. «Шун коа?»... Документальни фильм.
19.30 — «Афоня». Художественни фильм.
21.00 — Ха.
21.40 — Бокхийбаранта мультфильмаш.
22.00 — Футбольни обозрени.
22.30 — СССР-ера Польски илле Ерригсоюзни фестиваль. Концерт.

II ПРОГРАММА

8.00 — Зарядка е дIаотта!
8.15 — Вай беш. ДIахьор— юртбоахама Iилмай кандидат Б. А. Попов.
8.50 — «Седкъилг». Дешархошта Iилма - довзийтара журнал.
9.35 — Телевизионни абонемент. Вл. Маяковске театр. 1— 2-гIеи передачаш.
11.55 — Экономически знаней лардаш. «Телеэко» журнал. XIX Ерригсоюзни КПСС конференце материалех.
12.25 — «Дунен гонахьа». Киноальманах.
13.25 — Дикача наьха вахар. Советски Iилманхо А. А. Фридман.
14.10 — Мультфильм.
14.30 — «Нельсон Мандела 70 шу дузаш». УЭМБЛИ стадионе концерт (11 июне хиннар кердадоаккхаш).
16.55 — Реклама.
17.00 — «Дийнве — сай ха яьнкха вала безам ба са». «Даьхен хьамсара цIераш» яхача циклацара телевизионни документальни фильм. Вл. Маяковске вахарахи кхоллама-хи.
18.00 — «Пражская весна» яхача фестивала концерташ. Б. Сметана. Симфонически кхо поэма. ДIалонхар чешски филармоне симфонически оркестр. Дирижер И. Белоглавек (ЧССР ТВ).
18.40 — Говраш хехка спорт. СССР чемпионат. «Битца» яхача спорткомплексера передача.
19.15 — Даьхьа лоацараш.
20.00 — «Бийса даьхьала хийла шун, бераш!».
20.15 — Теннис. Дэвиса кубок. СССР сборни — Голланде сборни. Юрмалера передача.
21.00 — Ха.
21.40 — «Афиша». Художественни фильм.
22.50 — Кердадараш.

25 ИЮЛЬ

ОРШОТ

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минут.
8.35 — «Афоня». Художественни фильм.
10.00 — Футбольни обозрени.
10.30, 15.30, 17.35 — Кердадараш.
10.40 — Сага институт.
15.45 — ДIаболалуча спортсменашта чемпионий хьехамаш.
16.25 — Челябински студе телевидене программа.
17.40 — КНДР кагирхой ансамбла концерт.
18.10 — Поэзе минуташ.
18.15 — «ГIийшлонхо». Къаьнача цIагIара керда вахар». Пхи этаж йола цIеношкъ тоадарах (Краснодар).
18.45 — XIX Ерригсоюзни партконференце курсагIа. СССР Министрийн Совета Президиума заседанера репортаж.
20.00 — П. Гнедич. «Холопы». Союза ССР Пачахьалкхен академически зIамигача театра фильм-спектакла премьера.
21.00 — Ха.
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — «Холопы» яхача фильм-спектакла дIахододар. Перерыве (22.30) — Тахан дунен тIа.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.20 — «Батыр Закиров». Документальни фильма премьера.
9.00 — Итальянски мотт.
9.30 — «Доктор Айболит». Мультфильм. 1—4-гIа сереш.
10.10 — Фильм - берашта. «Къаьнача гIала Iиндоргiаш». Художественни фильм. 1-гIа сери.
10.50 — Объективе — хьайбаш. «Сивуч». Iилма-довзийтара фильм.
11.10 — «Гусара эоахалол». Художественни фильм.
12.20 — «Спортивни арена». Документальни фильмай премьера. «Тренер», «Любителаш е профессионалаш».
12.55, 00.10 — Кердадараш.
13.00 — «Зоопарка гIанашгу». Субтитрашца художественни фильм (Венгри).
14.05 — «ГIулакх ду Советски Союза!»
16.45 — Кердадараш (нохчий меттала).
16.50 — «Карпатски хьасташ». Фильм-концерт.
17.35 — «Вайи дии».
18.10 — «XIара наьхата теркам» (нохчий меттала).
18.40 — «Нохч-ГIалгIайче».
18.55 — Футбол СССР чемпионат. «Зенит» — «Спартак». Перерыве (19.45) — Бийса даьхьала хийла шун, бераш!
20.50 — Реклама.
21.00 — Ха.
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — «Дийна планета». 1-гIа сери — «Дуне хьаххолларх». (Великобритани). Довзийтара дош фильма режиссера Эттенборо.
22.50 — Баскетбол. Новкъосташка вIашагIнхетар. МаIанах. СССР сборни — «Атланта Хокс» (США).
23.40 — «Iуйрийнара почта (кердадакихар).

Хаттам

Тахан республике гIоллен Грознен хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбузехьара секунде 3—8 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 25—30. Грозне 28—30 градус йIовхал йолаш хилен тарлу.

Iхоанен ломмен хувцалуш морхаш а йолаш, цхьайолча моттигашка юкъ-юкъе догIа а делхаш, тайп-тайпарча оагIонашкахьара 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана 17—22. дийнахьа 25—30 градус йIовхал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителя — 2-85-07; бехнтокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-53-12, 2-54-04; промышленности транспортен — 2-75-81, 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84, 2-90-66; культура — 2-64-75, 2-75-78; письмой — 2-85-64; машинописни бюро — 2-89-51; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907 г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-53-12, 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-75-81, 2-65-01; сельского хозяйства — 2-90-66, 2-47-84; культуры — 2-64-75, 2-75-78; писем — 2-85-64; машинописное бюро — 2-89-51; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ00209. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 2394.